

Zamude s Trgovskim domom in spodbuda k uvajanju dvojezičnega poslovanja javnih podjetij

8

Novi podatki o onesnaževanju škedenjske železarne

3

Pogovor s tržaškim tajnikom sindikata Cgil Sincovichem o posledicah mednarodne krize na Tržaškem

2

Tina Maze zmagala na Pohorju

21

Primorski dnevnik

NEDELJA, 11. JANUARJA 2009

Št. 9 (19.408) leto LXV.

PRIMORSKI DNEVNIK je začel izhajati v Trstu 13. maja 1945, njegov predhodnik PARTIZANSKI DNEVNIK pa 26. novembra 1943 v vasi Zakriž nad Cerknim, razmnožen na ciklostil. Od 5. do 17. septembra 1944 se je tiskal v tiskarni "Dobrodo" v Gocvu pri Gorenji Trebuši, od 18. septembra 1944 do 1. maja 1945 v tiskarni "Slovenija" pod Vojškim pri Idriji, do 7. maja 1945 pa v osvobojenem Trstu, kjer je izšla zadnja številka. Bil je edini tiskani partizanski DNEVNIK v zaslužjeni Evropi.

TRST - Ul. Montecchi 6 - Tel. 040 7786300, fax 040 772418

GORICA - Ul. Garibaldi 9 - Tel. 0401 533382, fax 0481 532958

ČEDAD - Ul. Ristori 28 - Tel. 0432 731190

Internet: <http://www.primorski.it/>

e-mail: redakcija@primorski.it

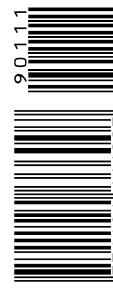
POSTNINA PLAČANA V GOTOVINI

Spedizione in abbonamento postale 45% Art 2, comma 20/b, legge 662/96 - Trieste

1,00 €

CENA V SLOVENIJI 1,00 €

9 771124 666007

Trst je našel dom na Goriškem

DUŠAN UDOVIČ

Je besedna igra in hkrati resnica. Medtem ko naše oblasti v tržaški občini prime božjast, samo če nekdo omeni možnost, da bi kje pisalo Trieste - Trst, in bijejo plat zvona, da se ja ne bi kje pojavilo kaj slovenskega, saj jih vrže s tira že skromni slovenski trakec, na Goriškem stvari potekajo drugače. Tam je dala pokrajinska uprava postaviti preko dvesto dvojezičnih in trijezičnih smerkazov, ki jim bomo odslej sledili na pokrajinskih cestah. Duh je ušel iz steklenice, tolikanj osporavani »Trst« bomo odslej na Goriškem videvali malone na vsakem vogalu. Dogodek je zgodovinskega pomena, saj smo sinoči v redakciji ugotavljali, da je uradni napis Trst menda prvič polnopravno stopil na ozemlje te države, pa čeprav na Goriškem. Zaenkrat, saj se ne nameravamo odpovedati upanju, da bosta pamet in sodobna civilizacija nekega dne dosegla tudi tržaške oblasti palače.

Za to dejanje, po katerem bo bistveno vidnejša dvojezičnost in trijezičnost (napisi so ponekod tudi v furlanščini) na Goriškem, ni bil potreben noben dekret predsednika deželne vlade, temveč zgolj politična volja in spoštovanje zakona 482 o jezikovnih skupnostih. Toliko za precizacijo, kaj bi lahko naredili tudi drugod, samo če bi hoteli.

Zgodba z goriškimi smerokazi sicer ni nova, o njej smo že pisali, a vse nekaj drugega je videti rezultat, ko ti raste pred očmi, v potrditev dejstva, da živimo v zgodovinsko večjezičnem prostoru. Projekt je spela še Brandolinova pokrajinska uprava, njen glavni protagonist je v odbornik Marko Marinčič, ki je na srečo dosegel tudi drugi mandat in je zmogel niti vztrajno držati v rokah do uresničitve. Kar ni bilo enostavno, saj je obstajalo realno tveganje, da pokrajinska uprava izgubi za napise namenjeni denar, vsem v pokrajinski palači na goriškem Korzu pa zadeva tudi ni dišala v enaki meri, kot vemo.

Tako bomo Tržaški Slovenci s kančkom zavisti in upanja uživali ta goriški Trst, nemara bomo še raje zahajali na Goriško. Napisi, kot so Trst, Videm in Tržič, pa bodo še kako koristili tudi našim rojakom iz Slovenije, da ne bodo več govorili, kako so šli v »Udine« in »Monfalcone«, kot zadnje čase z zaskrbljenostjo poslušamo vse pogosteje.

GAZA - Vojni in nasilju žal ni videti konca

Izrael napoveduje zaostritev ofenzive

Po vsej Evropi množični protesti proti izraelski politiki

GORICA - Množičen odziv na pobudo revije Isonzo Soča

Karavana radovednih po Trubarjevih sledih

GORICA - Na pobudo revije Isonzo-Soča se je karavana radovednih Goričanov včeraj odpravila odkrivati sledi, ki jih je v mestu pustil protestantizem. Po-

sebna pozornost je seveda bila posvečena Primožu Trubarju, ki velja za najpomembnejšega reformatorja južno od Donave. Med potjo je bilo izraženo pre-

pričanje, da si na pročelju hiše, v kateri je pridigal, zasluži spominsko ploščo, ki bi pritegnila tudi marsikaterega turista.

Na 9. strani

GAZA - Izraelska vojska napoveduje zaostritev ofenzive na območju Gaze, ki je že več dni tarča silovitih napadov. Doslej je v vojni izgubilo življenje več kot 800 Palestincev in 11 Izraelcev. Vse mirovne pobude so doslej propadle.

V mnogih evropskih mestih so se medtem včeraj odvijali množični protesti proti politiki izraelske vlade do Palestincev. Protestna demonstracija je bila tudi v Milanu, kjer je prišlo do napetosti, ko so nekateri demonstranti vzklikali Hamasu. V Rimu je prišlo do izbruhov nestrpnosti do tamkajšnje židovske skupnosti.

Na 26. strani

Silvano Bacicchi ni več predsednik goriškega združenja VZPI-ANPI

Na 8. strani

Trije župani goriškega somestja bodo končno spet sedli za mizo

Na 8. strani

V nesreči pri Anhovem umrl 31-letni delavec

Na 8. strani

SSk negativno ocenjuje Tondov odlok o manjšini

Na 19. strani

Pričakovanje za Frattinijev obisk na Hrvaškem

Na 19. strani

TURISTIČNA AGENCIJA ZA VSE ŽEPE IN OKUSE

first & last minute
adriatica.net

IZLETI PRIMORSKEGA DNEVNIKA

➡ Še nekaj prostih mest za **TURČIJO in ZAGREB!** ⬅

⬆

POKLIČITE NA ŠT. 040 63 70 25

Urnik: pon. – pet. 9.00 - 13.00 in 15.00 - 19.00 - sobota 10.00 - 13.00
TRST - Ul. San Lazzaro, 13
Fax. 040 361936 - www.lastminutecenter.it - info@lastminutecenter.it

La Combustibile S.r.l.
TRST - DOMJO 36 TEL. 040.820331 - 810252

Novost: pečiće PELLET!
Nizka poraba in prijazne do narave!

🔥 Diesel goriva
🔥 Plinsko olje za ogrevanje
🔥 Motorno olje Shell
🔥 Peči in štedilniki na drva in premog

VELIKA IZBIRA - IZLOŽBA V NOTRANJOSTI

SLOV.I.K.
SLOVENSKI IZOBRAŽEVALNI KONZORCIJ

v sodelovanju s SKLADOM DORČE SARDOČ

Okrogla miza ob predstavitvi knjige

PRIMORSKI UPOR FAŠIZMU: 1920-1941

Milica Kacin Wohinz
Marta Verginella
Boris M. Gombač
Branko Marušič

18.00
14.01.2009

Kulturni dom
Ul. Brass 20 - Gorica
info@slovik.org - tel. +39. 334. 28 25 853

KRIZA - Pogovor s pokrajinskim tajnikom sindikata Cgil Adrianom Sincovichem

Stanje je zaskrbljujoče, še zlasti za zaposlovanje

Cgil si vsekakor stalno prizadeva za podporo delavcem in družinam

Trst doslej še ni bistveno občutil posledic mednarodne krize, vendar so prvi znaki že zaznavni in še hujše bo. Nekatera podjetja so že začela odpuščati ljudi, druga prekinjajo delovna razmerja za določen čas, tretja zahajajo v krizo, in to še zlasti v kemičnem in prevoznem oz. pristaniškem sektorju. Zato je bistveno iskati ustrezne rešitve in pri tem imajo glavno vlogo javne uprave in institucije. Te morajo poseči v prid podjetjem, a v prvi vrsti zaposlenim in njihovim družinam, ki jim je treba zagotoviti ustrezne socialne blažilce.

To je v pogovoru za naš dnevnik povedal pokrajinski tajnik sindikata Cgil Adriano Sincovich, s katerim smo se večeraj pogovorili o posledicah krize na tržaško gospodarsko tkivo in še posebno na zaposlovanje. Če namreč stanje že prej ni bilo rožnato, je vprašanje, kaj se bo zgodilo v prihodnjih tednih in mesecih. Sodeč po predvidevanjih uglednih študij, bo namreč v Italiji v prihodnosti ob delovno mesto milijon ljudi.

Kriza torej prihaja tudi v Trst in bo po Sincovichvih besedah prizadela vse sektorje. Če se omejimo na glavne, se kriza trenutno širi na trgovino oz. terciarno področje. V tem smislu je posebno omizje na Trgovinski zbornici odločilo vložiti prošnjo po črpanju denarja iz sklada za socialne blažilce za sektorje, v katerih ni predvidena dopolnilna blagajna. Zaskrbljujoči znaki so na gradbenem in nepremičninskem področju, ki naj bi ju marca prizadela huda kriza, saj ne beležijo naročil v zasebnem gradbeništvu. Poslovanje je medtem upadlo in je mnogo delavcev že brez dela. Na industrijskem področju se najhujše godi, kot rečeno, kemičnemu sektorju, v prihodnosti pa se bo stanje poslabšalo tudi v industriji lesa in papirja ter v pristaniškem sektorju. Sindikat Cgil je v tej zvezi že zahteval od Dežele Furlanije-julijske krajine, da vključi kemični sektor med področja v krizi. Konec decembra pa je skupaj s tržaško Assindustrial in prizadetimi podjetniki zahteval od deželne vlade, da se na seznam vključi tudi pristaniški sektor. Na sedežu Pokrajine Trst bo jutri srečanje, na katerem bodo sindikati Cgil, Cisl in Uil, Assindustria ter pokrajinska uprava poskrbeli, da se zadevo uredi s pravnega vidika.

Pokrajinski tajnik sindikata Cgil Adriano Sincovich

KROMA

Perspektive so torej vse prej kot rožnate. Sindikat Cgil pri vsem tem vsekakor stalno spodbuja javne uprave, delodajalce in druge stanovske organizacije, da sprostijo ustrezne akcije. V Trstu se sku-

paj z delodajalskimi organizacijami zavzema še zlasti za uvajanje socialnih blažilcev, vzporedno pa je od dežele zahteval vključitev potrebnega denarja v zadnji finančni zakon. To je deželna uprava

delno tudi storila, je menil Sincovich, toda finančni prispevki bodo nezadostni. Če bo namreč kriza prizadela ves gospodarski cikel, je na obzorju splošen padec.

Cgil namerava zato vztrajati, tako na državnih kot na lokalni ravni. Od Rima bo še naprej zahteval odločno podporo zaposlovanju in družinam ter še zlasti reformo dopolnilne blagajne, do katere morajo imeti pravico vsi, ne glede na njihovo delovno razmerje, pravi Sincovich. V FJK bodo v prihodnjih tednih tesni stiki z deželno vlado, na Tržaškem pa se Cgil trenutno dogovarja z lokalnimi upravami s posebnim ocesom na tarifah. Prihodnji teden bo v tej luči srečanje s tržaškim občinskim odbornikom Giovanni Ravidajem. Sindikat je namreč zahteval od občinskega odbora, naj bo v občinskem proračunu predvideno zmanjšanje tarif za občane, in v prvi vrsti oskrbovalnin v domovih za ostarele. Toda glede na dejstvo, da je zaenkrat predvidena njihova podražitev, je na obzorju dokaj razburkano obdobje.

Aljoša Gašperlin

POMEMBEN DOGODEK - Znanstveno in politično obarvan obisk

Amato jutri v Trstu

Ob 11. uri bo obiskal Sinhrotron, ob 14.30 pa bo predaval na Pomorski postaji

Jutri se bo na Tržaškem mudil vidni italijanski politik in pravnik, večkratni predsednik vlade in minister ter podpredsednik konvencije za evropsko ustavo Giuliano Amato. Obisk bo kar dvojne narave, znanstvene in politične, saj si bo nekdanji italijanski premier ogledal eno od najbolj prestižnih znanstvenih ustanov pri nas, nastopil pa bo tudi na pobudi krajevne Demokratske stranke. Tako bo Amato v dopoldanskih urah obiskal Sinhrotron Elettra pri Bazovici, kamor bo došel ob 11. uri in kjer ga bodo sprejeli pooblaščenci upravitelj Alfonso Franciosi, podpredsednik Giovanni Comelli in koordinator raziskovalnih projektov Giorgio Paolucci. Srečanje, na katerem bodo gostu posebej orisali šte-

GIULIANO AMATO

KROMA

vilna mednarodna sodelovanja, za katero je dal pobudo Sinhrotron, bo nudilo priložnost za razgovor o strategijah znanstvenega raziskovanja. Mobilnost in koordinirani skupni programi držav članic Evropske unije so namreč danes del načrtov in operativnih pred-

logov, ki jih močno podpira Evropska komisija, tudi preko teles, kot je Strateški forum za raziskovalne infrastrukture. Amato si bo zatem ogledal tudi poskusno halo vira Elettra in gradbišče novega vira Fermi, so sporočili iz tiskovnega urada Sinhrotrona.

Kot že rečeno, ima obisk Giuliana Amata tudi politični značaj, saj bo nekdanji premier v popoldanskih urah gost politične šole tržaške sekcije Demokratske stranke, ki v okviru tečaja na temo Evropa kot sestavna vrednota demokratske stranke prireja ob 14.30 javno predavanje Amata na temo Kriza ustavodajnega obdobja in prihodnost Evropske unije. Srečanje, ki bo potekalo v dvorani Oceania na Pomorski postaji, je odprto vsem.

SV. IVAN - Danes v Marijinem domu Gledališki vrtljak

Po ljudski pripovedki Emila Aberška na sporedu Hudobna mačeha in dobra pastorka

Mali obiskovalci Gledališkega vrtljaka so se zadnjikrat zbrali v Marijinem domu pri Svetem Ivanu skoraj tisto pred mesecem dni, ko jih je obiskal in obdaroval sveti Miklavž. V tem mesecu so otroci doživeli marsikaj lepega, saj so ravnokar minili božični prazniki in dolge zimske počitnice. Zaradi tega je morda kdo pozabil, katero igrice si je ogledal ob Miklavževem prazniku. To je bil Veveriček posebne sorte, zgodba o malem veveričku, ki zaradi fizične napake ni mogel skakati kot ostale živalce njegovega rodu, je pa razvil druge sposobnosti in postal najpametnejša živalca v gozdu. Malčke spominjamo na to igrice Svetlane Makarovič, ker upamo, da bodo zamudniki hitro narisali čim lepšo risbico o pretekli predstavi in jo prinesli jutri v Marijin dom. Pohiteti bodo morali malo bolj, kot so pričakovali, saj je predstava na sporedu teden dni pred napovedanim datumom.

Kaj si bodo pa tokrat ogledali? V

Prizor iz ene od predstav v lansk sezoni Gledališkega vrtljaka

KROMA

goste prihaja skupina Gledališče na vrhvi, ki je reden gost Gledališkega vrtljaka. To so mladi igralci iz Nove gorice, ki jih vodi režiser Emil Aberšek. Otroci, ki redno obiskujejo Gledališki vrtljak, se bodo morda spomnili, da so lani prav ob Miklavževem obisku spoznali skratka Copatka. No,

isti živahni škratek Copatek bo tudi tokrat prišel k nam, da bo uvedel zgodbo o hudobni mačehi in dobri pastorki. Motiv o mačehi, ki razvaja svojo lastno hčer, pridobljeno pastorko pa zaničuje, izkorišča in ponižuje, je zelo razširjen v ljudski literaturi. Režiser Emil Aberšek je slovensko ljudsko

zgodbo priredil tako, da je dogajanje prenesel na dvor, kjer hudobna mačeha po poroki z vdovcem kraljem iz nevoščljivosti rdo ravna s prelepim in dobro deklico, ki jo je kralj imel v prvem zakonu. Pri tem ji pomaga tudi njena nečimrna hči, ki zavida polsestri njeno lepoto. Dobra pastorka pa prenese vse preizkušnje in se nazadnje seveda poroči z lepim in bogatim princem. Na gostijo povabijo tudi skratka Copatka, ki se tam tako imenitno naje, da potem z velikim veseljem pripoveduje vsem zgodbo o hudobni mačehi in dobri pastorki. V igrici nastopa pet mladih igralcev. Bogate kostume si je zamislila Ema Tomašević, scensko glasbo Matej Petajan, koreografijo pa Sara Kenda.

Kot vedno bosta predstavi dve, in sicer za abonma Sonček ob 16. uri in za abonma Zvezda ob 17.30. Kdor nima abonmaja, pa seveda lahko kupi posamezno vstopnico neposredno pred predstavo.

Lučka Susič

Upadanje rasti ali barbarstvo

Jutri bo v dvorani Baroncini zavarovalnice Generali v Ul. Trento 8 ob 17.30 srečanje na temo Hvalnica upadanju rasti za drugačno in solidarno kakovost življenja. Gost bo novinar in esejist Paolo Cacciari, ki bo predstavil svojo knjigo Upadanje rasti ali barbarstvo (Decrescita o barbarie). Sodelovali bodo filozof Emiliano Bazzanella, pisateljica Kenka Lekovich, Ferruccio Nilia (Res FJK), docent kulturne antropologije Antonio Palmisano, teolog Stefano Sodaro in Rosalba Trevisani iz tržaškega centra Unesco. Srečanje prireja jo kulturni delavec Edoardo Kanzian, mreža za solidarno ekonomijo za FJK, združenje Divercity in tednik Carta.

Prijave za delovna mesta

Center za zaposlovanje Pokrajine Trst sporoča, da bodo na sedežu na stopnišču Scala dei Cappuccini 1 jutri med 9.15 in 12.45 ter med 15. uro in 16.30 in v torek med 9.15 in 12.45 sprejemali prijave za sledeča delovna mesta: eno mesto kuharja kategorije B1 za nedoločen čas (zahteva se dokumentirana dveletna delovna izkušnja) v občini Devin-Nabrežina ter eno mesto zidarkega delavca kategorije B1 za nedoločen čas (zahteva se dokumentirana dveletna delovna izkušnja v javnih upravah s profilom in nalogami ter voziško dovoljenje tipa B) in eno mesto upravnega izvrševalca kategorije B1 za nedoločen čas z znanjem s slovenskega jezika (zahteva se vsaj šestmesečna dokumentirana delovna izkušnja v javnih upravah s profilom in nalogami upravnega izvrševalca) v občini Milje.

Razpis Agencije za prihodke

Agencija za prihodke je razpisala natečaj za zaposlitev 825 funkcionarjev, od katerih jih je 25 namenjenih FJK, za univerzitetne diplomirance iz ekonomskih in pravnih ved. Prijave je treba posredovati deželni direkciji Agencije za prihodke (Miramarski dvored 7 - 34135 Trst) do 29. januarja na navadnem papirju. Na voljo je obrazec, ki je priložen razpisu in se ga dobi na spletni strani www.agenziaentrate.gov.it oz. na sedežu direkcije. Vse potrebne informacije je mogoče najti na omenjeni spletni strani in v urad za osebe deželne direkcije - telefon 040-4198461, 040-4198401 in 040-4198438.

Koncert v Vili Primc

Rajonski svet za tretje okrožje prireja ob zaključku božičnih praznikov in v pozdrav novemu letu koncert dua Tamara Tretjak-flavta in Tatiana Donisharfa danes popoldne ob 18. uri v dvorani družbeno-kulturnega centra v Vili Primc na Rebri za Greto 38.

Hud direndaj v bifeju

Nek Tržačan je noč na soboto preстал v koronejskem zaporu, potem ko je v vinjenem stanju razgrajal v bifeju Simone v Ul. San Giacomo in Monte. Karabinjerji so posegli v omenjenem lokalu v petek ob 22.40, poklical jih je upravitelj. Med strankami se je namreč vnel hud prepir, ki se je sprevrgel v pretep. 51-letni F. F. se karabinjerjem ni hotel vdati, začel je še njih porivati in zmerjati. Pri priči so ga aretirali zaradi upiranja, povzročanja poškodb in uporabe nevarnih predmetov.

Ukradel je denarnico

Na avtobusni postaji linije št. 22 na Ul. Eremo je 42-letnik v petek popoldne izstopil iz avtobusa. Policist tržaškega mobilnega oddelka, ki je bil slučajno v bližini, je opazil, da se moški z nekim predmetom v roki sumljivo obnaša. Policist se mu je približal in ga pregledal: alžirski državljani je na avtobusu neki potnik izmaknil denarnico. Tat je silam javnega reda že poznan, na kvesturi pa so na njem našli še nekaj po vsej verjetnosti ukradenih bankovcev. Odvedli so ga v zapor. Policija je iste dne odvzela prostost tudi nekemu italijanskemu državljanu, in sicer zaradi suma razpečevanja mamil.

ŽELEZARNA - Škedenjski odbor Nosmog predstavil lastne analize

»Onesnaževanje je mnogo hujše od uradnih podatkov«

V ponedeljek prijava sodstvu - Škedenjci umrejo prerano - Kaj delajo javne institucije?

Onesnaževanje, ki ga povzroča škedenjska železarna, je mnogo hujše od tistega, ki so ga doslej prikazovale javne institucije na osnovi uradnih podatkov. To je ugotovil lani ustanovljen okoljevarstveni odbor Nosmog iz Škedenja, ki se je predstavil javnosti v začetku septembra.

Namen odbora je boj proti onesnaževanju železarne in se je pod geslom »tihi... toda delovni« ponovno pojavil v javnosti včeraj na tiskovni konferenci, na kateri je predstavil v zadnjih treh mesecih opravljeno delo. V tem obdobju so namreč njegovi člani z lastnim denarjem poskrbeli za zasebne analize in tudi podrobno pregledali uradne podatke, ki so vsekakor javni, vendar težko berljivi in navadno tudi težko dosegljivi. Iz tega je izšlo, da so na škedenjskem, a tudi širšem območju poleg običajnih prašnih delcev in onesnažujočih snovi še druge, o katerih v dosedanjih uradnih poročilih ni bilo sledu. Med temi so v prvi vrsti kovine in še zlasti nekateri ogljikovodiki, kot je benzopiren, ki je kancerogena snov. Ko pa lebdi skupaj v zraku več nevarnih snovi, je stvar še hujša.

Spomnimo naj, da je odbor nastal spontano lani konec spomladi in se mu je od takrat pridružilo okrog 300 krajanov, sredi avgusta pa so za uspešno delovanje formalno ustanovili istoimensko neprofitno združenje. Njihov namen ni vsekakor prirejati demonstracije ali druge oblike protesta proti vodstvu železarne ali javnim upravam. Nasprotno, člani odbora so se odločili za tehnično-birokratski oprijem in v tem smislu že pripravili vrsto pripomb glede okoljskega dovoljenja AIA, pa tudi vložili prijavo na tržaško tožilstvo. Novo prijavo so napovedali včeraj in bodo že v prihodnjih dneh posredovali sodstvu nove zbrane podatke. Te sta včeraj predložila predsednica odbora Alda Sancin in član organizacije Adriano Tasso. Srečanja so se udeležili mnogi domačini, pa tudi deželni svetniki opozicije Stefano Alunni Barbarossa in Sergio Lupieri ter desne sredine Maurizio Bucci.

Na poldrugo uro trajajočem srečanju je Tasso s pomočjo slik in videoposnetkov podrobno prikazal razmere, v katerih živijo v Škedenju. Razmere, za katere nosijo po njegovem mnenju odgovornost javne uprave, deželna agencija za okolje Arpa in drugi dejavniki, ki v bistvu ne storijo ničesar. Kot primer je navedel pisma, s katerimi je generalni direktor podjetja za zdravstvene storitve Franco Rotelli seznanjal župana Roberta Dipiazza z nevarnostjo nekaterih onesnažujočih snovi in ki jim ni sledilo nobeno konkretno dejanje. Iz analiz, ki jih je po nalogu grupe Lucchini opravilo podjetje Ecosanitas, je med drugim izšlo, da je količina mnogih ogljikovodikov in še zlasti benzopirena nad dovoljeno mejo, merilna naprava v Ul. Costalunga pa je aprila in maja lani pokazala izrazito veliko količino benzopirena. Koncentracija prašnih delcev PM10 pa je ponekod dejansko stalno nad od zakona predvidenim pragom, pravi Tasso. V Ul. S. Lorenzo, kjer je železarni najbližja merilna naprava, je namreč lani koncentracija delcev PM10 prekorajčila mejo 115 krat (zakonodaja dovoljuje največ 35 krat letno). Če temu dodamo, da je burja lani pihala 146 dni in da je 59 dni deževalo je jasno, da je koncentracija PM10 v bistvu vselej nad predvideno mejo. Razumljive so v tem smislu izjave pnevmologa Fabia Petrossija, po mnenju katerega Škedenjci »v povprečju umrejo prerano«.

Odbor se je nenazadnje dotaknil tudi vprašanja gradnje uplinjevalnika v Žavljah. Glavno vprašanje, je dejal Tasso, je kje ga nameravajo zgraditi. Po predvidevanjih bo oddaljen le 700-800 metrov od železarne, v kateri pa včasih pride tudi do nezugod. Tako so predvajali posnetke, ki jih je nek prebivalec posnel 23. avgusta lani ob 20. uri z mobilnim telefonom. Tasso je poudaril, da se je zaradi okvare razvnel silovit požar, o katerem ni poročal nihče, niti mediji. Gasilci so takoj prihiteli, je povedal, toda vodstvo železarne jim je prepovedalo vstop.

A.G.

V škedenjski železarni se je 23. avgusta lani ob 20. uri razvnel silovit požar. Na sliki pogled iz Milj

BAZOVICA - Predstavitev publikacije v Naravoslovnem didaktičnem centru

Deset pešpoti za spoznavanje gozdov Furlanije-Julijske krajine

V Naravoslovnem didaktičnem centru v Bazovici so v petek predstavili novo publikacijo, ki je namenjena tako šolam kot družinam Furlanije-Julijske krajine. Publikacija Camminaboschi.fvg vsebuje številne ilustracije in opis desetih pešpoti v naši deželi, vključno z bogatimi informacijami o rastlinstvu, živalstvu, zgodovini, tradicijah in tudi o kuhinji raznih območij Furlanije-Julijske krajine.

Novost sta predstavila deželni odbornik za kmetijstvo, naravo in gozdove Claudio Violino in novi direktor pristojnih deželnih uradov Luca Bulfone, sprejela pa ju je med drugimi članica krajevnih gozdnih čuvajev in slovenska koordinatorka Naravoslovnega didaktičnega centra Anastasia Purič. Odbornik Violino je poudaril, da je treba v varstvo in razvoj okolja vključiti nove generacije, »zaščita narave pa mora v čim manjši meri ovirati razvoj kmetijstva,« je še dodal. Gozdovi so za našo deželo zelo pomembni, saj zaobjemajo več kot tretjino (točneje 35 odstotkov) njene površine.

Brezplačna publikacija Camminaboschi.fvg je izšla v deset tisoč izvodih, namenjena pa je šolam in družinam. Izvodi so na razpolago v uradu za stike z javnostjo deželne uprave, na gozdarskih postajah in v samem bazovskem naravoslovnem centru. Izmed desetih opisanih pešpoti, ki vodijo pohodnike tako po gozdovih ob Jadranskem morju kot v Alpe, se dve nahajata v tržaški pokrajini. To sta Rilkejeva steza, ki vodi iz Sesljan v Devin ter steza v bazovskem gozdu Igovca. Ostale pešpoti se nahajajo v Furlanski nižini, na Plešivem na začetku Goriških brd, v dolini Colvera, v gozdu Ampezzo, v Karnijskih Alpah, v Reziji, v Furlanskih Dolomitih in pri Beli peči. Ob naravoslovnih in kulturnih značilnostih vsakega območja je seveda podrobneje opisana steza, navedena pa je tudi težavnostna stopnja izleta.

V Naravoslovni didaktični center, ki so ga odprli lani, roma vse več obiskovalcev. Od junija do decembra so gozdni čuvaji našli približno tri tisoč obiskov, poleg šolarjev so bili to tudi ljubitelji narave in turisti, pa čeprav sp smerokazi na cesti še vedno pomanjkljivi. Center je odprt vsak teden od ponedeljka do petka med 9. in 13. uro, ob koncih tedna pa občasno.

KNULP - Jutri

Predstavili bodo knjigi Jelinčiča in Sadarja

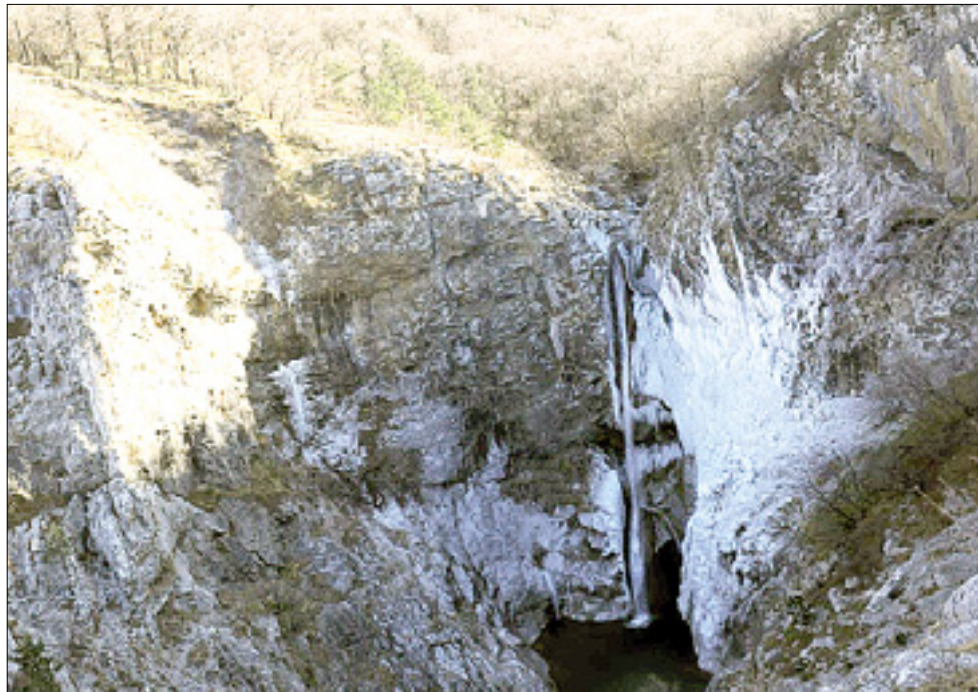
V knjigarni Knulp v Trstu (v Ul. Madonna del Mare 7/a) bo jutri ob 18. uri skupna predstavitev italijanskega prevoda visokogorskega trilerja Umor pod K2 z naslovom Assassino sul K2 Dušana Jelinčiča in romana novinarja Giuliana Sadarja Latitudine presunta (Domnevna latituda). Romana bo predstavila Patrizia Vascotto, ki se bo osredotočila predvsem na problem potovanja in literature. Jelinčič bo prikazal ščepce diapozitiv s svojih himalajskih odprav, Sadar pa s krajev, kjer se odvija njegova kriminalka, torej Singapur, Kitajska, Šri Lanka in Trst. Uvod Jelinčičeve knjige je napisal novinar Paolo Rumiz, Sadarjeve pa Tullio Avoledo. Knjiga Umor pod K2 je prvič izšla v slovenščini leta 2000 pri koprski založbi Lipa, pred kratkim jo je ponatisnila ljubljanska založba Sanje, zdaj pa jo imamo še v italijanskem prevodu leposlovne zbirke Ruj pri založbi Antony iz Trsta.

Članica krajevnih gozdnih čuvajev Anastasia Purič in deželni odbornik Claudio Violino z novo publikacijo

VREME - Igra narave z burjo in nizkimi temperaturami

Slap v dolini Glinščice si je te dni nadel ledeni oklep

V zadnjih dneh je za spoznanje bolj pritisnil mraz z burjo in so se temperature za več časa spustile pod ničlo. Burja in mraz pa sta poleg nevšečnosti omogočila tudi igro narave, tako kot v dolini Glinščice, kjer je srebrni trak slapa zaledenel in s svojo lepoto potrdil, da tudi zima prinaša svoje čare.

ŠOLSTVO - V luči vpisovanja v prvi letnik za prihodnje šolsko leto

Po božičnih počitnicah vrsta informativnih srečanj

Zaradi sprememb v šolstvu bo letos vpisovanje potekalo do 28. februarja

Mesec januar je bil dolga leta tradicionalno posvečen vpisovanju v prvi letnik otroških vrtcev in šol vseh stopenj. Tokrat pa se vpisovanje ni še uradno začelo, saj ravnateljji čakajo na uradno okrožnico, ki pa še ni dospela. Znano je le, da se bo letošnje vpisovanje zavleklo do 28. februarja: tako so se v začetku lanskega decembra odločili na italijanskem ministrstvu za šolstvo, z namenom da šolam in družinam ponudijo več časa za pripravo na novosti, ki že v prihodnjem šolskem letu čakajo otroške vrtce, osnovne in nižje srednje šole, od šolskega leta 2010-2011 dalje pa tudi višje srednje šole. Gre za spremembe, ki sta jih italijanska vlada in parlament lani sprejela na področju šolstva in ki med drugim uvajajo npr. t.i. »referenčnega učitelja« na osnovnih šolah, znižanje števila ur pouka na nižjih srednjih šolah in drastično zmanjšanje števila učnih smeri na višjih srednjih šolah, poleg tega pa 60-minutne učne ure, okrepljen pouk angleščine in nagrade za zaslužne šolnike.

Na nekaterih slovenskih šolah v Trstu so že proti koncu lanskega leta priredili informativna srečanja oz. dneve odprtih vrat. Tako so taka srečanja priredili že na Liceju Franceta Prešerna, na Trgovskem tehničnem zavodu Žige Zoisa in na njegovem oddelku za geometre ter na Poklicnem zavodu Jožefa Stefana. Po premoru zaradi božičnih in novoletnih počitnic pa se napoveduje nov »val« informativnih srečanj in dni odprtih vrat, od katerih bodo nekateri stekli že v prihajajočem tednu. Kar se tiče višjih srednjih šol, bodo na Liceju Franceta Prešerna svoj informativni dan ponovili v petek, 16. januarja, od 18. do 20. ure. Isti dan bo srečanje tudi na Pedagoškem in družboslovnem liceju Antona Martina Slomška, kjer bodo dijaki tretjih razredov nižjih srednjih šol in njihovi starši lahko pridobili informacije o študiju na tej šoli med 17. in 19. uro, informativni dan pa bo tudi v nedeljo, 18. januarja, med 10. in 12. uro.

Že z jutrišnjim dnem pa bo stekla serija dni odprtih vrat v otroških vrtcih Didaktičnega ravnateljstva Nabrežina. Tako bo jutri od 11. do 12. ure dan odprtih vrat v vrtcu v Gabrovu, medtem ko bodo informativni dnevi v ostalih vrtcih (v Devinu, Mavhinjah in Nabrežini) v četrtek, 15. januarja, vedno od 11. do 12. ure.

Na Liceju Franceta Prešerna bodo ponovili informativni dan (na arhivskem posnetku prizor z lanskega decembrskega informativnega srečanja)

KROMA

MIROVNIŠKI ODBOR - Pobude proti izraelskemu posegu v Gazi

Solidarnost s Palestinci

Prihodnjo soboto bo manifestacija na Borznem trgu - Včeraj demonstrirali tudi skrajni desničarji

Mirovniki so s transparentom, zastavami in letaki izrazili solidarnost Palestincem. Danes se bodo nastanili v bližini Veliškega trga

KROMA

ŠOLSTVO - Tržaški odbor proti enemu samemu učitelju

Osveščali bodo starše

Člani odbora se bodo v začetku novega leta posvetili predvsem informativni dejavnosti ob priložnosti vpisovanj

S koncem božičnih in novoletnih počitnic ter z obnovitvijo pouka v vseh vrtcih in šolah se je obnovilo tudi delovanje Tržaškega odbora proti enemu samemu učitelju, ki je zelo dejaven pri pobudah, ki nasprotujejo vladnim spremembam na področju šolstva. Tako je odbor v četrtek popoldne na svojem sedežu v Ul. Rittmeyer priredil zborovanje, ki se ga je udeležilo kakih trideset predstavnikov raznih šol, ki delujejo na tržaškem, pa tudi na tržiškem teritoriju. Srečanje je bilo posvečeno predvsem preučevanju možnih pobud, s katerimi bi nasprotniki vladne šolske politike osveščali javnost in predvsem starše. V pravkar minulemu letu je namreč odbor priredil nekaj uspešnih javnih pobud, v začetku tega leta pa se spriči začetka vpisovanja v šole in vrtce želi posvetiti predvsem informiranju družin.

Tako bodo člani odbora prisotni na informativnih srečanjih, ki bodo stekla po šolah, pri čemer bodo starše otrok, ki bodo s prihodnjim šolskim letom stopili v prvi razred osnovne šole, pozivali, naj za svoje otroke izberejo model 30-urnega te-

Med lanskimi uspešnimi pobudami odbora je bila tudi oktobrska baklada proti spremembam v šolstvu

KROMA

denskega pouka, saj v tem trenutku nudi največ zagotovil. Staršem otrok, ki bodo obiskovali višje razrede osnovne šole pa bodo pozivali, naj od ravnateljev in šolskih oblasti zahtevajo ohranitev dosedanjega modela pouka.

Dalje bodo nasprotniki načrtov vlade na področju šolstva do junija opozar-

jali starše na vse dejavnosti, ki potekajo ob soprotnosti več učiteljev in ki bodo s prihodnjim šolskim letom izginile. V februarju pa bodo verjetno priredili kako drugo javno pobudo. O svojih akcijah pa bo Tržaški odbor proti enemu samemu učitelju širšo javnost obveščal tudi preko spletne strani www.cespbo.it/trieste.htm.

Odločen »ne« vojaškim posegom v Gazi in poziv italijanski diplomaciji, naj se odločneje zavzame za mir in za zagotovitev humanitarne pomoči žrtvam nasilja. To so glavne točke, na katerih temeljijo pobude tržaških mirovnikov. Na sedežu mirovniškega odbora v Ul. Valdirivo je bil v petek zvečer sestanek, na katerega so bili vabljeni predstavniki kulturnih društev ter političnih in sindikalnih organizacij.

Na sestanku so določili program mirovniških pobud, ki so se začele že včeraj. Včeraj popoldne so v Ul. Delle Torri delili informativne letake in plakate o palestinski situaciji ter o humanitarni stiski v Gazi. Poleg predstavnikov mirovniškega odbora so bili prisotni zastopniki Stranke italijanskih komunistov, Kritične levice in še kdo. Danes bodo mirovniki od 11.30 dalje na Trgu Capo di piazza (med Velikim in Borznim trgom). V sredo pa bodo na tiskovni konferenci (ob 11.30 v Ul. Valdirivo) predstavili manifestacijo za mir, ki bo na vrsti v soboto, 17. januarja ob 16.30 na Borznem trgu.

Včeraj dopoldne pa so na Borznem trgu zasedali tudi skrajni desničarji gibanja Forza Nuova, ki so tradicionalni nasprotniki ZDA in Izraela. Z zastavami in vzkliki so pozivali izraelsko državo, naj se odreče svojim imperialističnim težnjam.

DSI - Jutri

Je modro govoriti o stvareh, ki bolijo?

Prvi ponedeljek večer Društva slovenskih izobražencev v novem sončnem letu bo jutri posvečen bolečim ranam naše polpreteklosti in odnosu, ki naj bi ga imeli do njih. V Peterlinovi dvorani bo ob 20.30 nastopila direktorica Študijskega centra za narodno spravo v Ljubljani, zgodovinarica mag. Andreja Valič. Predavala bo na temo Je modro govoriti o stvareh, ki bolijo?

Valičeva se je rodila pred 48 leti v Kranju, kjer od leta 1984 poučuje na gimnaziji, ob tem pa je od leta 2005 asistentka na Oddelku za politologijo Fakultete za družbene vede Univerze v Ljubljani, kjer tudi zaključuje doktorski študij. V letih 2003-08 je bila predsednica Društva učiteljev zgodovine Slovenije in organizirala je vsa štiri dosedanja zborovanja slovenskih učiteljev zgodovine. Nastopila je na več seminarjih in konferencah ter objavila vrsto študij.

Novembra lani je postala direktorica Študijskega centra za narodno spravo. Ta se je razvil iz Sektorja za popravilo krivic in narodno spravo na slovenskem pravosodnem ministrstvu. Njegova temeljna naloga je bilo proučevanje vseh oblik nasilja in kršitev temeljnih človekovih pravic ter svoboščin, ki so jih nad slovenskim narodom in nad pripadniki drugih etničnih in verskih skupnosti v Sloveniji v posameznih obdobjih povzročili vsi trije glavni totalitarni sistemi 20. stoletja: fašizem, komunizem in nacizem. Zaradi objektivne potrebe po povečanju dejavnosti države na navedenem področju in zaveznanosti k objektivnemu proučevanju zgodovine ter uresničitve pogojev za narodno spravo je prejšnja slovenska vlada ustanovila Študijski center za narodno spravo.

Ker je mag. Andreja Valič po očetu primorskega izvora, bo v razmišljanje o slovenskih srečanjih s totalitarizmi vključila tudi primorsko zgodbo 20. stoletja.

ZDRAVSTVO

V sredo srečanje o azbestu

Tudi mala dežela Furlanija-Juljska krajina lahko veliko prispeva k reševanju svetovnega problema, kakršen je azbest. V to je prepričano združenje izpostavljenih azbestu (AEA), ki prireja v sredo strokovno srečanje na temo »Sklad za žrtve azbesta in pokojninski prispevki«.

Srečanje bo na Pomorski postaji od 14.30 do 16.30. Združenje AEA že dolgo let opozarja na smrtonosnost azbestnih vlaken in na pomanjkanje oz. pomanjkljivo izvajanje zakonov na tem področju. Na sredinem srečanju bosta posegla predsednik AEA Aurelio Pischianz ter odvetnik in izvedenec za zakonodajo o azbestu Ezio Bonanni iz Latine. Združenje AEA je pred kratkim predstavilo knjigo Il male che non scampare mladega Enrica Bulliana. Delo vsebuje pomembna pričevanja o žalostnem poglavju azbestnih boleznih.

EUROPE DIRECT - Pobude in gradivo za osnovne, nižje in višje srednje šole

Evropska unija stopa v slovenske razrede

Slovenski univerzitetni študentje lahko opravijo delovno prakso v evropskem uradu ob tržaškem županstvu

Urad Europe Direct, ki ima sedež v Ul. Procureria, tik ob tržaškem županstvu, vabi k sodelovanju slovenske šole, pa tudi slovensko govoreče študente Univerze v Trstu. Urad, ki ga upravlja Občina Trst, sodi v mrežo preko 400 informativnih uradov Evropske komisije na stari celini.

Tržaški urad je med najbolj dejavnimi, že sedmo leto pa osebje Europe Direct obiskuje krajevne osnovne, nižje in višje srednje šole Furlanije-Juljske krajine. Učenci in dijaki spoznavajo osnovno zgodovino in politike Evropske unije, predavanje pa ni suhoparno, saj je pristop sproščen, igriv in usmerjen v aktivno soudeležbo slušateljev. Lekcija, vključno z videoposnetki, traja eno uro, na voljo pa je bogato tiskano in video gradivo v slovenskem jeziku (slednje je na razpolago tudi v uradu), tako kot v vseh uradnih jezikih EU. Vse informacije so na spletni strani www.retecivica.trieste.it/eud ali na tel. št. 040-6754141.

Europe Direct ob enem vabi slovenske študente, naj se pozanimajo za opravljanje delovne prakse v uradu ob županstvu. Sestavljali bodo spletna informativna pisma, prevajali besedila v slovenščino in sodelovali pri projektih v okviru programa Mladi v akciji (Youth in Action). (af)

Ena poglavitnih dejavnosti urada Europe Direct je izvajanje projektov v okviru programa za mednarodne izmenjave Mladi v akciji (Youth in Action)

ISKANE OSEBE

Policisti uspešno zasledujejo ubežnike

Junija lani je sekcija organiziranega kriminala tržaškega mobilnega oddelka policije ustanovila delovno skupino, ki se ukvarja izključno z iskanjem ubežnikov. To so obsojenci, ki se skušajo s pobegom in skrivanjem izogniti svoji kazni.

V nekaj mesecih je ekipa že zasačila in prišla 11 ljudi. Najbolj znano ime je Salvatore Mascellino, ki je padel v policijsko past oktobra lani. Zaradi namernega umora in drugih povezanih kaznivih dejanj iz daljnega leta 1982 ga je sodišče iz Trenta svoj čas obsodilo na 9 let in 11 mesecev zapora. 50-letni podjetnik je že dolgo živel v Andori, njegovi posli pa so ga pogosto vodili v Španijo in na Nizozemsko. V sodelovanju s kolegi iz teh dveh držav so mu tržaški policisti prišli na sled, prišli so ga v Malagi. Po božiču so prijeli tudi Roberta Floro, ki mora prestat 6 let zapora zaradi trgovanja z drogo iz leta 1997, novembra pa so aretirali Tržčana Davideja Abbrescia, ki je bil obsojen na 3 leta in 4 mesece zapora.

OBISK - V Narodnem domu

Študentje iz Minnesote spoznavali našo skupnost

V četrtek, 8. januarja, se je v Trstu mudila skupina 25 ameriških študentov iz kolidža St. Olaf iz Minnesote. V jutranjih urah so v Narodnem domu prisluhnili predstavitvi slovenske narodne skupnosti v Italiji. Zaira Vidali od Slorija jim je spregovorila o problematiki identitete manjšin ter o pomenu razlikovanja med koncepti države in nacije ter narodnosti in državljanstva pri obravnavanju te teme. Nadalje so prisluhnili krajšemu orisu stanja manjšin v Evropi in nekaterih najpomembnejših evropskih dokumentov za varstvo manjšin. Sledila je še podrobnejša predstavitev slovenske narodne skupnosti, ki živi v deželi Furlaniji Juljski krajini, in sicer njene organiziranosti, šolstva, političnega predstavnštva, gospodarstva in kulturnega delovanja. Prof. Jože Pirjevec z Univerze na Primorskem je nato ameriškim gostom podal zgodovinski pregled slovenske prisotnosti v Trsu od 18. stoletja dalje. Podrobneje jim je obrazložil potek nastajanja meje po razpadu avstro-ogrskega cesarstva do leta 1954. Na tak način so študentje lahko razumeli, zakaj se danes na mejnem območju med Italijo in Slovenijo nahajata slovenska na-

rodna skupnost v Italiji ter italijanska v Sloveniji in na Hrvaškem.

Študentje so si nato v popoldanskih urah ogledali še tržaško mestno središče. Njihov obisk je del enomesečnega študijskega potovanja po državah bivše Jugoslavije pod vodstvom prof. Patricka Dale-ja. V naslednjih dneh se bodo mudili na slovenski obali, kjer bodo sledili nekaterim predavanjem na Univerzi na Primorskem, поблиže pa bodo spoznali tudi tamkajšnjo italijansko skupnost. Njihovo raziskovalno potovanje se bo nato nadaljevalo na Hrvaškem in v Bosni, kjer bodo podobno sledili predavanjem na univerzah v Zagrebu in Sarajevu, obenem pa spoznavali večkulturno in večnarodnostno podobo tega območja. Tema njihovega študijskega obiska je namreč kulturna in politična identiteta v etnično mešanih okoljih. Letos so na Univerzi St. Olaf prvič poskusno priredili to študijsko potovanje. Želja prof. Dale-ja je, da bi to postalo obvezni del študijskega programa, tako da lahko ameriške goste ponovno pričakujemo na obisku tudi v naslednjem letu.

Zaira Vidali

VAJONT - Napovedana katastrofa

Projekt šol Stefan in Slomšek v spomin na tragični dogodek

9. oktobra 2008 je poteklo 45 let od tragedije v Vajontu, ki je povzročila okrog 2.000 žrtev in ogromno gmotno škodo. Da bi ta dogodek primerno obeležili, je nastal projekt Vajont, ki sta ga uresničili dve šoli: naš poklicni zavod Jožefa Stefana ter Pedagoški in družboslovni licej Antona Martina Slomška. Dijaki bienija obeh zavodov so z mentorstvom profesorjev verouka, slovenščine, italijanščine in ved o zemlji pripravili raziskave in iskali vire informacij, si ogledali video predstavo Vajont Marca Paolinija in šli na poučno ekskurzijo v kraje, ki jih je tragedija prizadela.

Preko predavanj posameznih profesorjev ter z iskanjem podatkov po internetu smo dijaki izvedeli, da je bila gradnja jezua v ozki dolini Vajont del velikega hidroenergetskega sistema, ki je bil namenjen potrebam hitro rastočih severnoitalijanskih mest. Delo je načrtovalo in izpeljalo podjetje SADE (Società Adriatica Di Eletticità) iz Benetk ter zgradilo betonski jez, ki je bil s svojimi 261,6 m najvišji dotlej in prava gradbena mojstrovina. Dolina Vajont, v kateri bi moralo nastati akumulacijsko jezero, pa je imela poleg ugodnih tudi slabe lastnosti. Njena pobočja so namreč zelo nestabilna, saj jih ne sestavljajo samo apnenčaste kamnite gmote, ampak tudi tanke vmesne plasti gline. Poleg tega so tla tudi nagubana, tako da so zelo primerna za drsenje. Podjetje SADE teh podatkov ni upoštevalo in gradnjo nadaljevalo ter jo v dveh letih (od 1957 do 1959) tudi zaključilo. Nato je prišel na vrsto tehnični preizkus delovanja jezua, pri čemer so dolino napolnili z vodo. Tedaj so se začeli pojavljati prvi znaki nestabilnosti, kot potresi in razpoke na hribu Toc, s katerega se je že 1959 utrgal plaz z maso 700.000 kubičnih metrov in zdrsnil v jezero. Tudi ti dogodki niso ustavili podjetja SADE, saj ni upoštevalo novih geoloških poročil in je dajalo prednost manj alarmantnim mnenjem ter celo ponarejalo nekatere podatke. Zaradi nevarnosti novih plazov so ugotovili, da drsenje kamnin lahko nadzorujejo z dviganjem in spuščanjem vodne gladine v jezeru. To pa je povzročilo topljenje glinenih plasti in 9. oktobra 1963 je ob 22.39 na hribu Toc nastal kamniti zdrs z maso 260

Jez v Vajontu še danes stoji kot spomenik neodgovornosti tistih, ki so po vsej sili hoteli uresničiti tvegani projekt. Žal so doslej nekažnovani.

milijonov kubičnih metrov in v 45 sekundah s hitrostjo 60-100 km/h zgrmel v jezero. Nastal je ogromen val, ki je najprej pljusnil po dolini navzgor in oplazil vasi Erto in Casso; nato je val, visok nad 150 m, pljusnil čez jezo in po ozki soteski z vso silo vdrl v dolino reke Piave, ki je na tistem mestu široka le 2 km. Voda je pred sabo potiskala zrak, da je nastal t.i. »underground-train effect« - zrak je bil zaradi hitrosti vode tako stisnjen, da je pridobil rušilno moč. Tako so bile dobesedno izbrisane vasi Longarone, Pirago, Rivalto, Villanova in Faè, žrtev je bilo okrog 2.000 (mnogih trupel niso nikoli našli), nastala je ogromna gmotna škoda, reka Piave pa je bila še dalj časa v spodnjem toku višja za 10 metrov.

Odgovorni pri podjetju SADE niso bili nikoli primerno kaznovani, prebivalce doline Vajont pa so prisilno izselili takoj po tragediji, saj so kljub vsemu še vedno nameravali izkoristiti jezo.

Leta 2003 je ob 40. obletnici te tragedije igralec Marco Paolini uprizoril svoj monolog Vajont na prostem v bližini jezua in v njem razkril ozadje dogodkov ter izpostavil odgovornosti tistih, ki so se iz ekonomskih razlogov

odločili za tak projekt ne glede na uso do tamkaj živečega prebivalstva. Posnetek te predstave smo si dijaki Stefana ogledali 28. oktobra, da bi se primerno pripravili na ekskurzijo.

Dne 29. oktobra 2008 je bila na vrsti ekskurzija v dolino Vajont in v Longarone. Dijaki obeh šol smo se z avtobusi odpeljali do vasi Erto, kjer smo se v spremstvu vodičev razdelili v dve skupini: ena si je ogledala muzej, ki hrani posnetke teh krajev pred tragedijo in po njej, pa tudi računalniške simulacije zdrsa plazua ter pričevanja preživelih; druga skupina pa je šla na jezo, ki je kljub strašnemu vodnemu pritisku ostal praktično nepoškodovan. Sedaj stoji tam kot opomin, da se take stvari ne ponovijo več. Nato sta se skupini zamenjali.

Ob koncu smo se dijaki še poklonili žrtvam na spominskem pokopališču v Fortogni, nakar smo se vrnili proti domu.

Kljub slabemu vremenu, ki je preprečilo obisk vasi Casso tik nad jezero, je bila ekskurzija zanimiva in poučna. Na nas je naredila globok vtis, tako da se nam bodo ti dogodki neizbrisno vtisnili v spomin.

Dijaki I. MO-EO in II. EO DPZIO Jožefa Stefana

GORICA - Vsa vprašanja glede dvojezičnosti ostajajo na stežaj odprta

»Prefektura naj nadzira in spodbuja izvajanje zaščite«

Semolič: S Trgovskim domom nesprejemljive zamude - Dvojezičnost naj zagotavlja tudi pošta

Vsa vprašanja, povezana s spoštovanjem zakonskih obvez o dvojezičnem sporazumevanju z manjšinci, o katerih je pred več kot pol letom tekla beseda na goriški prefekturi, so še vedno na stežaj odprta. V lanskem juliju so se namreč s prefektom sestali vidni predstavniki goriških Slovencev in ga opozorili, da se zatika pri dvojezičnem poslovanju podjetij javne koristi in krajevnih uprav, da še vedno ni zagotovljeno pravilno zapisovanje slovenskih imen in priimkov na osebnih dokumentih, da se klobčič Trgovskega doma rešuje prepočasi in na še marsikaj drugega. Prefektura si je tedaj naložila nalogo, da bo monitorirala in spodbujala udejanjanje zaščite, vendar se obveza o periodičnem sklicevanju delovnih omizij za preverjanje napredkov ni uresničila; med drugim je kmalu po juliskem srečanju prišlo do zamenjave prefekta. Na vse to je Livio Semolič, goriški predsednik SKGZ-ja, že opozoril sedanjo prefektinjo in predlagal, naj se prefektura spet angažira.

»Predvsem naj prefektura skliče ožji odbor - tako Semolič -, ki je bil ustanovljen, zato da rešuje problem Trgovskega doma. Širše omizje se je na prefekturi sestalo decembra 2007, to pa je bil prvi in edini delovni sestanek na to temo. Danes smo priča nesprejemljivim zamudam pri izpraznjevanju pritličnih prostorov, zato naj se skliče odbor, ki bi moral sproti odpravljati konkretne ovire. Razčistiti mora zlasti vprašanje pristojnosti, saj je zadeva zašla na slepi tir, ker se dežela in zakladno ministrstvo nista še sporazumeli, kdo je zadolžen za izpraznitev prostorov.«

Glede drugega vprašanja - dvojezičnega poslovanja podjetij javne koristi - je Semolič že spodbudil družbi Iris in Irisacqua; le-ta pošilja prosilcem račune za dobavo vode v treh jezikih, ob italijanskem tudi v furlanščini in slovenščini. Na Irisu pa so povedali, da je reševanje problema odloženo na čas po reorganizaciji lastništva družbe. »Moramo pa priznati, da je goriški Iris - z razliko od sorodne tržiške družbe - vse zaboynike za odpadke opremil tudi s slovenskimi napisi,« pravi Semolič in napoveduje še obisk pri goriškem vodstvu pošte: »Preveril bom, kako so opremljeni za večjezično poslovanje in kako nameravajo ukrepati. Vztrajati moramo pri zahtevi, da naj zagotavljajo dvojezične obrazce, položnice in drugo dokumentacijo ter okence ali uslužbenca z znanjem slovenščine, ki ga gotovo že imajo.« (ide)

Poslopje glavne goriške pošte

BUMBACA

Fabianijev Trgovski dom na Verdijevem korzu

BUMBACA

NOVA GORICA - Priprave na skorajšnje srečanje treh uprav

Trije župani za mizo

V ospredju delovne komisije, sodelovanje pri evropskih projektih in »večni« okoljski vozli

Župani Gorice Ettore Romoli, Nove Gorice Mirko Brulc in Šempetra-Vrtojbe Dragan Valenčič se bodo jutri dopoldne srečali na pripravljalnem sestanku v vidiku zasedanja treh uprav, ki bo potekalo v ponedeljek, 19. januarja, v novogoriški Perli po skoraj enem letu od zadnjega skupnega srečanja. V občinski palači v Novi Gorici se bodo jutri trije župani in njihovi ožji sodelavci pomenili o temah, o katerih bodo poglobljeno razpravljali prihodnji teden. Govor bo torej o imenovanjih v skupna delovna telesa in o sodelovanju v evropskem programskem obdobju 2007-2013. Na zasedanju treh uprav bodo namreč pre-

verjali projekte, ki jih vsaka od treh občin vodi z namenom, da se vanje vključita tudi ostali dve občini. Posebno pozornost bodo namenili tudi pobudam za iskanje podpore pri slovenski in italijanski vladi za izboljšavo cestnih in železniških povezav na Goriškem, za pospeševanje raziskovanja in gospodarskega razvoja. Pričakovati je, da bo Romoli napeljal pogovor na okoljsko teme (zlasti Koren in Livarna), ki tarejo Gorico, in na mednarodno omizje Italija-Jugovzhodna Evropa (International desk Italy-South East Europe), ki je napovedano za letošnji februar v novem kongresnem središču v Gorici.

VZPI-ANPI

Bacicchi odstopil

Nasledil ga je Padovan

SILVANO BACCICCHI

BUMBACA

Po 24 letih vodenja pokrajinskega odbora borčevske organizacije VZPI-ANPI je pred dnevi Silvano Baccicchi odstopil z mesta predsednika. 86-letni bivši poslanec se je za odstop odločil iz zdravstvenih razlogov, v znak hvaležnosti za opravljeno delo pa ga je pokrajinska skupščina zveze VZPI-ANPI imenovala za svojega častnega predsednika, medtem ko je bil za novega pokrajinskega predsednika izvoljen 64-letni Tržičan Paolo Padovan. Borčevsko organizacijo v goriški pokrajini bo torej prvič vodil predsednik, ki se ni osebno udeležil partizanskega boja. Padovan je bil dolga leta tajnik tržiške sekcije Komunistične partije; nekaj let je bil občinski odbornik, dva mandata, od leta 1983 do leta 1993, pa deželni svetnik. Padovan izhaja iz antifašistične družine, njegov oče Spartaco je bil namreč ugleđen partizanski voditelj.

Baccicchi je takoj po izvolitvi čestital novemu predsedniku Padovanu v prepričanju, da bo le-ta znal uspešno voditi borčevsko organizacijo. Odstopajoči predsednik Bacicchi je pri tem izrazil zadovoljstvo, da se zveza VZPI-ANPI prenavlja, vendar ostaja zvesta idealom odporništvu in protifašističnega boja, na katerih temelji tudi italijanska republiška ustava. Padovan je po drugi strani poudaril, da je treba v obdobju gospodarske krize še skrbneje negovati vrednote socialne pravičnosti in demokracije, za katere so se med drugo svetovno vojno borili partizani. Po njegovih besedah se je zato treba zediniti okrog dediščine odporništvu in osvobodilnega boja ter si skupaj prizadevati za uveljavljanje socialnih in delavskih pravic. Bacicchi je vsekakor po odstopu zagotovil, da bo še naprej po svojih močeh stal ob strani zvezi VZPI-ANPI in ji pomagal pri doseganju svojih plemenitih ciljev.

ANHOVO - V nesreči umrl 31-letni delavec iz okolice Sevnice

Usodni padec na beton

Med prekrivanjem strehe podjetja Esal se mu je udrlo na dotrajani salonitni plošči

Včeraj zjutraj okrog 7.45 se je v Anhovem zgodila huda delovna nesreča, v kateri je mladenič izgubil življenje. Po navajanju policije je med delom na strehi neprevidno stopil na staro kritino, ta pa je pod težo popustila, zaradi česar je nesrečni delavec padel. Poškodbe so bile tako hude, da je umrl na kraju dogodka.

Žrtev tragičnega padca je 31-letni delavec iz okolice Sevnice, ki je sodeloval pri prekrivanju strehe podjetja Esal v Anhovem. Ravno med prekrivanjem strehe oziroma odstranjevanjem starih, ekološko spornih salonitnih plošč in nameščanjem okolju prijaznejših, se mu je udrlo na dotrajani salonitni plošči. Z višine osmih metrov je padel v globino in pristal na betonu, kar je bilo zanj usodno. Kot so včeraj sporočili iz novogoriškega operativno komunikacijskega centra, je delavec zaradi hudih poškodb, ki jih je utrpel pri padcu, umrl na kraju nesreče, o tem, ali je bil ustrezno zavarovan ali ne in o drugih okoliščinah nesreče pa bo več znanega po zaključku preiskave, so še povedali na novogoriški policiji. (nn)

TRŽIČ - Akcija karabinjerjev

Aretacija, prijava in ukraden avtomobil

Tržiški karabinjerji so med petkom popolne in nočjo na včerajšnji dan izvedli poostren nadzor na teritorijem, med katerim so zaradi posesti mamil aretirali pri-seljenko in prijavi mladeniča; dalje so našli ukradena avtomobil in motorno kolo ter ugotovili več kršitev zakonskih predpisov v javnem lokalu, iz katerega tuji državljani telefonirajo svojim sorodnikom v domovini.

Za zapahi se je znašla mlada priseljenka, ki so jo zasačili s 100 grami hašiša. Karabinjerji so ji več dni sledili in se na posled odločili za aretacijo, medtem ko so prijavi sodnim oblastem mladega domačina, ki je imel pri sebi 20 gramov ma-

rihuane in dve precizni tehtnici. Karabinjerji so zasegli avtomobil, ki je bil nekaj ur prej ukraden v Vidmu. Vozilo so našli z odprtimi vrati, saj zgleđa, da so ga nepridipravi zapustili, potem ko so zagledali karabinjersko izvidnico. Karabinjerji so obiskali tudi javni lokal, v katerega zahajajo priseljenci. Izsledili so mladoletno priseljenko, ki je bivala v Italiji pod imenom matere, in moškega iz severne Afrike, sicer gosta centra CIE iz Gradišča. Lokalu zdaj grozi zaprtje in 1.000 evrska globa. Karabinjerji so nazadnje odvzeli vozniško dovoljenje sedmim vinjenim voznikom. Enemu izmed njih, ki je imel 1,5 gramov alkohola v krvi, so zasegli avtomobil.

Mavrična hiša Tolmin

Vabimo Vas
na odprtje razstave mednarodne likovne kolonije

Zlata ribica (Tolmin)

Razstavljajo:

France Slana, Zvest Apollonio, Gianni Borta, Nikolaj Mašukov, Klavdij Palčič, Zmago Modic, Rajko Svirar, Vida Slivnik Belantič, Azad Karim, David Ličen, Polona Kunaver Ličen, Susanne Damej, Janko Kastelic, Donatella Pellizzari, Alina Asberga Nabergoj, Adel Seyour, Rok Slana, Jana Dolenc, Reka Kiraly, Tjaša Pogačar, Mirko Bijuklič in Ivan Stojan Rutar.

*Jutri - ponedeljek, 12. januarja 2009, ob 18. uri
v Kulturnem domu v Gorici (Ul. J.Brass, 20).*

SREČANJE Z AVTORJEM:
DUŠAN JELINČIČ

Predstavitve romanov
"Kam gre veter, ko ne piha",
dopolnjeno izdajo romana
"Umor pod K2" ter italijanski prevod le-tega.

*Pisatelj bo popestril večer s ščepcem diapozitiv
s svoje zadnje himalajske odprave.*

KULTURNI DOM GORICA (ul. I.Brass 20)
četrtek, 15. januarja 2009, ob 18. uri **Vabljeni!**

GORICA - Na pobudo revije Isonzo Soča sto Goričanov na odkrivanju protestantske preteklosti mesta

Karavana radovednih po Trubarjevih sledih

Pred Volcherjevo hišo na trgu Cavour (levo), kjer je Stasi dejal: »Trubar na pročelju hiše, v kateri je pridigal, zasluži spominsko ploščo, ki bi pritegnila tudi marsikaterega turista«; v metodistični cerkvi v ulici Diaz (desno)

FOTO N.N.

Revija Isonzo-Soča je včeraj popoldne organizirala voden ogled Gorice s podarkom na sledih, ki jih je v mestu pustil protestantizem. Za vse, ki ste zaradi preobila informacij v tem hiper drvečem svetu že pozabili, kaj natančno protestantizem pomeni, naj obnovimo, da gre za krščansko gibanje, ki priznava sveto pismo za edino avtoriteto in se je v času reformacije v srednji do pozni renesansi v Evropi odcepilo od rimskokatoliške cerkve. Kljub mrzlemu vremenu se je na pobudo odzvalo okrog sto radovednih ljudi iz Gorice in okolice, tako da je povorka, ki se je s pohodom po mestu začela na trgu Battisti, marsikoga presenetila. Logistično sta ogled vodila Dario Stasi, urednik revije Isonzo-Soča, in Andrea Bellavite, za strokovne razlage pa je poskrbel zgodovinar Silvano Cavazza.

Prva postaja je bila metodistična cerkev v ulici Diaz. Predsednik protestantske skupnosti v Gorici je zbranim povedal, da se je prisotnost protestantizma v mestu začela s Primožem Trubarjem. V 16. stoletju je skušala katoliška cerkev širjenje protestantizma na vse načine zaustaviti, kar ji je

deloma uspelo, saj je v 17. stoletju skoraj izginil. Šele s tem, ko je v 18. stoletju v mesto prišla bogata družina Ritter, je začel protestantizem ponovno pridobivati na moči. Ritterji so na to območje prinesli delo, prispevali pa so tudi denar za gradnjo metodistične cerkve v ulici Diaz, kjer danes prirejajo tudi konference, koncerte in podobno. Postregel je še s podatkom, da je v Gorici trenutno le okrog trideset metodistov, tudi na ravni pokrajine jih ni veliko, po celem svetu pa jih je okrog 72 milijonov. Več podatkov o metodistični cerkvi je podala pastorka, ki je poudarila, da se je formirala v prvi polovici 17. stoletja, njen ustanovitelj je bil ameriški duhovnik John Wesley, ena glavnih značilnosti metodistične vere pa naj bi bila v povezovanju duhovnosti in družbene realnosti. Prav zato so metodisti velik podatek posvečali ustanavljanju šol, sirotišnic in domov za reveže. Izpostavila je tudi dejstvo, da ne gre za koncept, po katerem bi bogati pomagali revnim, ampak za medsebojno pomoč. Poudarila je tudi, da je metodistična cerkev zadnjih petnajst let zelo aktivna na področju delovanja s priseljenci,

saj je veliko prišlekov protestantov, skoraj vsi tisti, ki prihajajo iz Gane, pa so prav metodisti. Dodala je, da zadnji dve leti redno obiskujejo ljudi v centru za nezakonite priseljence v Gradišču in se borijo za to, da bi jih integrirali, ne pa da jih držijo zaprte za zidovi.

Iz ulice Diaz se je sprevod radovednih premaknil proti trgu Cavour. Med potjo sem od Daria Stasija izvedel, da so v lanskem letu izvedli dve podobni pobudi, ki sta bili obe kar dobro obiskani. Najprej so dva avtobusa ljudi odpeljali v Trento, na ogled izvira Soče, potem pa so si ogledali še ostanke prve svetovne vojne na Krasu. Povedal je tudi, da imajo že ideje za nove izlete. Tako načrtujejo izlet v Hrastovlje in Vipavski križ. Prvi v seriji ogledov pa je bil ogled Nove Gorice, na katerega so se že pred časom odpravili kar z brezplačnim čezmejnim avtobusom.

Pred t.i. Volcherjevo hišo na trgu Cavour si je besedo prilastil Silvano Cavazza, udeleženci izleta pa so pozorno prisluhnili. Povedal je, da je Primož Trubar, ki velja za najpomembnejšega reformatorja južno od reke Donave, v Gorico novembra 1563 pri-

šel iz Ljubljane z oslovsko vprego. Povabil ga je tedanji goriški glavar Jurij Thurn. Ker duhovščina nad njegovim prihodom ni bila navdušena in mu ni dovolila pridigati v cerkvah, je pridigal v hiši plemiča Ecka, kjer je tudi blagoslovil njegovega sina. Pridigal je še v Rubijah in Vipavskem križu, po mnenju Cavazza pa so ravno njegove pridige na trgu Cavour, v neposredni bližini cerkve in centrov oblasti, poskrbele za pravo diplomatsko polemiko in prispevale k temu, da so bili Trubarju kasnejši obiski Gorice prepovedani. Povedal je še, da Trubarjevo življenje v Gorici zgodovinarji poznajo po treh pisnih, ki jih je napisal v zvezi s prepovedjo pridiganja. Še preden se je karavana vzdolž Raštela premaknila proti Travniku, je Stasi izrazil prepričanje, da si Trubar na pročelju hiše, v kateri je pridigal, zasluži spominsko ploščo, ki bi pritegnila tudi marsikaterega turista. Premraženo družino je nato pot vodila v cerkev sv. Ignacija, kjer je Bellavite opozoril na očitne razlike z metodistično cerkvijo. »V prvi cerkvi ste videli le križ in malo okrasja ter nobene podobe križanja, tu pa je figurativnost zelo izražena,« je pojasnil in

dodal, da je za protestantizem značilno, da se božja beseda posreduje le preko biblije, medtem ko pri katoliški cerkvi to poteka tudi preko interpretacije papeža, duhovnikov in figur svetih. Cavazza je pripomnil, da so bili jezuiti prvi, ki so v sedemdesetih letih 16. stoletja začeli s protireformacijo v mestu. Povedal je, da njihov prihod v Gorico ni bil enostaven in da je imela velike zasluge pri ponovni utrditvi katoliške vere v mestu družina Kobenzl. Poudaril je tudi, da je protireformacija mesto močno zaznamovala, saj je staro mestno središče izgubilo na svojem pomenu.

Po postanku v cerkvi sv. Ignacija, pred katero se je po protireformaciji oblikovalo novo mestno jedro, je sledil še zadnji sprehod do sedeža Fundacije Goriške hranilnice, kjer so si ogledali razstavo renesančnega umetnika Marcella Fogolina. Ob koncu je Cavazza nepotešenim med zbranimi odgovoril še na zastavljena vprašanja, v bolj sproščenem, neuradnem vzdušju pa se je prva letošnja pobuda revije Isonzo-Soča zaključila v goriški gostilni.

Nace Novak

NOVA GORICA - Razstava o porušeni Bohinjski progi s posnetki neznanega avstroogrškega častnika

Pretrgana železna cesta

Udeleženci odprtja razstave (levo); leta 1918 so solkanski most usposobili za promet z železno konstrukcijo

FOTO VIP

Na sedežu krajevne skupnosti Nova Gorica, ki se nahaja v eni najstarejših stavb v mestu, v upravnih prostorih bivše »frnaze« na Erjavčevi ulici na Blančah, je na ogled izredno zanimiva razstava z zgovornim naslovom Pretrgana železna cesta. Gre za fotografski prikaz porušenega predela železniške proge med Solkanom in Volčjo drago v času prve svetovne vojne. Če smo natančni, gre za fotografije, ki jih je posnel neznan avstro-ogrski častnik (najbrž gre za oficirja češke narodnosti) v prvih mesecih leta 1918, ko se je po avstrijskem preboju pri Kobaridu fronta premaknila na reko Pivke. Album, prava zgodovinska poslastica, je bil pred kratkim najden v Pragi; v njem

je kakih 80 fotografij, ki so opremljene s podnapisi, na razstavi pa je izpostavljenih 30 zelo lepih in čistih posnetkov večjega formata. Posebno pozornost je neznani fotograf namenil ponovni usposobitvi solkanskega mostu, ki so ga med umikom s Sabotina in s položajem na desni strani Soče razstrelili avstrijski minerji. Da morajo progo in most ponovno urediti za promet, je ukazal sam avstrijski cesar Karel I. Ker za obnovo mostu s predvojno tehniko gradnje s kamnitim lokom ni bilo ne časa, ne znanja, še manj pa denarja, so se odločili za železno konstrukcijo, ki je povezovala oba bregova. Konstrukcija, ki jo za nujne primere uporabljajo tudi danes, je tehtala

kakih 600 ton; težavno delo spajanja dodelne železne kletke in po principu balasta so opravili ruski ujetniki. Most in drugi predeli razrušene proge so bili nared v nekaj mesecih. Po ohranjenih podatkih je prvi vlak po obnovljeni progi in čez solkanski most prisopihal v Gorico 1. maja 1918. Iz raznih begunskih taborišč je pripeljal večje število pregnancev z Goriškega.

Odprtje razstave je uvedel pred-

sednik krajevne skupnosti Nova Gorica Oton Mozetič, o vojni in posledicah, ki jih je le-ta pustila na Goriškem, je spregovoril zgodovinar Renato Podberšič. Razstavo je predstavil njen avtor David Erik Pipan, sicer predsednik društva Soška fronta. Okoliščine popravila in usposobitve mostu je povzel inženir Gorazd Humar. Omeniti velja, da je železno konstrukcijo dala odstraniti nekaj let po vojni itali-

janska železniška uprava, ki je poskrbelala, da je most z rahlimi razlikami dobil predvojno podobo. Tedaj so pod Kostanjevico zgradili še en predor, ki danes služi le še za kolesarsko progo.

Ogled izjemno zanimive razstave, ki bo odprta do konca januarja, je možen vsak dan med 9. in 15. uro, ob sobotah, nedeljah in praznikih pa samo po predhodni najavi. (vip)

GORICA - Predstavili knjigo o palači Attems Svetokriški, sedežu županstva

V dvoboju z grofico zakockal posest palače

Nastala je po načrtu takrat komaj 24-letnega Nicolaja Pacassija - Stavbo je leta 1908 odkupila občina

V palači, kjer se danes v veliki meri odloča prihodnost Gorice, so se nekoč plemiči zabavali s hazardnimi igrami. In ravno z nesrečnim metom kock je leta 1802 Cristiano Attems zapravlil poslopje, ki je prešlo v last rodbine Della Torre-Thurn. Zanimiva preteklost stavbe, v kateri ima danes sedež goriška občina, je zaobjeta v jubilejni monografiji »Il palazzo municipale di Gorizia 1908-2008«, ki so jo v četrtek predstavili v dvorani županstva. Številne prisotne je nagovoril župan Ettore Romoli, poleg njega pa so za predavateljsko mizo sedeli še Stefano Cosma, ki je publikacijo uredil ter je na podstrešju in v zaprašenih arhivih našel marsikatero še neobjavljeno podobo, ter dva izmed avtorjev besedil, Emanuela Uccello in Diego Kuzmin. »S knjigo smo želeli primerno obeležiti stoti rojstni dan sedeža mestne uprave,« je dejal Romoli in napovedal, da bo pred koncem svojega mandata poskrbel za vrsto gradbenih posegov, s katerimi bodo polepšali zunanji videz prostorov matičnega urada in fasad nekdanjih knjižnic.

Umetnostna kritičarka Emanuela Uccello in arhitekt Diego Kuzmin sta povzela zgodovino palače, Stefano Cosma pa se je v imenu občinske uprave zahvalil vsem, ki so prispevali gradivo, in zlasti občinski funkcionarki Tanji Curto, amaterski fotografiji, ki je v svoje posnetke ujela današnjo podobo palače. Poleg omenjenih piscev sta besedili prispevala še Annibel Cunoldi Attems, potomka Svetokriških, in Francesco Marani.

»Knjiga ne prinaša novih zgodovinskih dejstev. Smo pa temeljito pregledali ves občinski arhiv in v depojih našli veliko še doslej neobjavljenih fotografskih posnetkov, ki nam pričajo o podobi občinske palače skozi čas,« je povedala Uccellova in dodala: »Zelo zanimivo je bilo listanje po spominskih knjigah, v katerih so zbrane misli uglednih

politikov in kulturnih osebnosti, ki so obiskali Gorico. Med drugimi sem naletela na posvetili Giuseppeja Ungarettija in Fulvia Tomizze ter na skico z dalmatinskim knjičkom slikarja Zorana Mušiča.«

Kuzmin je pojasnil, da današnja podoba zunanosti in notranosti palače skoraj v ničemer ne odgovarja Pacassijevemu načrtu. »Iz tistega časa ostajata le stopnišče, po katerem danes iz atrija vstopamo na prvo nadstropje, in balkon, ki gleda na trg pred občino. Pomembno vlogo odigrava notranji park, ki se razprostira do ulice Barzellini in je svoj vizualni in umetniški višek dosegel v času, ko je bila palača last družine Ritter,« je še povedal Kuzmin.

Na predstavitvi knjige so tudi poudarili, da je bila palača Attems Svetokriški zgrajena leta 1740 po načrtu takrat komaj 24-letnega Nicolaja Pacassija, ki se je v zrelejših letih kot arhitekt uveljavil tudi na Dunaju in v Pragi. Rodbina Attems je palačo zgradila v bivalne namene, kmalu pa so zaradi neuporabnosti postori dobili drugačno vlogo. Postalni so namreč zabavišče goriških aristokratov, oficirjev in meščanstva. Ob kavarni in restavraciji so v palači svoj prostor imeli še igralni saloni. In prav v neobvladljivi strasti po hazardu je nekega večera Cristiano Attems v dvoboju z grofico Walburgo Della Torre-Thurn zakockal posest. Kocke so padle in po podpisu pravne listine pri notarju je palača postala last družine Thurn.

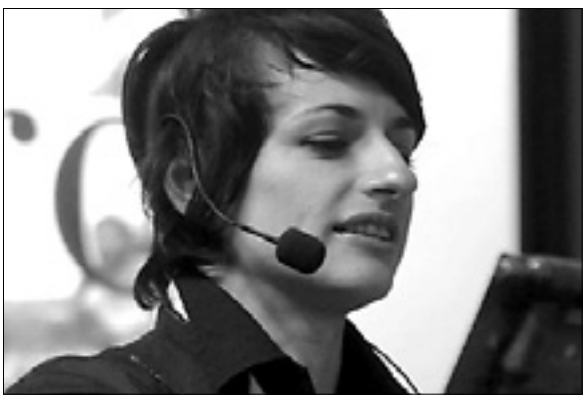
Ob koncu decembra pred 101 letom je goriška mestna skupščina sprejela sklep, da odkupi palačo Attems Svetokriški. Odločitev je padla na zasedanju 27. in 28. decembra 1907, vendar je občina prevzela poslopje marca 1908. V naslednjih mesecih je plemiško rezidenco preuredila v pisarne in vanje preselila vse svoje dejavnosti, ki so dotlej domovale v bližnji ulici Mazzini. Brezplačen izvod knjige je na razpolago v veži goriškega županstva. (VaS)

Kravatna zaponka, v kateri so bile shranjene »nesrečne« kocke (desno), Zoran Mušič z županom Antoniom Scaranom ob podelitvi častnega občanstva (spodaj)

GORICA - Kinoateljjevi četrtki

FVM bo zavrtel Palčičev thriller

V Prehodu igra tudi Goričanka Anita Kravos v vlogi dark lady

BUMBACA

Po prazničnem premoru se Kinoateljjeva filmska sezona vrača v goriški Kinemax. Četrtekovi večeri s filmi v izvirnem jeziku in z italijanskimi podnapisi se bodo spet začeli 15. januarja, in sicer v okviru prireditve Film Video Monitor, ki je posvečena slovenski produkciji. Ob 20.45 bodo vrteli Prehod (vstop prost), thriller v režiji Borisa Palčiča, ki je bivši sodelavec Kinoateljja, tako kot direktor fotografije Radovan Čok. Koprski režiser je film povzel po noveli Vladimirja Nardina, ki govori o Vladu, slikarju, ki se v svojem iskanju skrivnostnega dekleta znajde vpleten v vrsto umorov in v krempljih skrivnostne organizacije. Film, ki je bil deloma posnet v Trstu, je bil prvič predvajan prav tam pred dvema mesecema, na festivalu znanstvene fantastike Science+Fiction. Predstavljen je bil tudi na Festivalu slovenskega filma v Portorožu, kjer je prejel nagrado publike. Poleg napete zgodbe je film zanimiv za domače občinstvo tudi zato, ker v njem igra Goričanka Anita Kravos v vlogi dark lady.

Teden kasneje se bo začela letošnja sezona Gorice Kinema. Oba filma na

programu konec januarja sta italijanska. Prvega, »La terra degli uomini rossi - Birdwatchers« (Birdwatchers - Dežela rdečih ljudi), bodo vrteli 22. januarja; gre za zadnje delo Marca Bechisa, režiserja uspešnice Garage Olimpo. Avtor italijansko-čilskega porekla v tem filmu govori o tragediji indiosov guarani in spektakularnost narave spoji z moralno obtožbo. Delo je bilo predstavljeno na zadnjem beneškem filmskem festivalu. Prav tako v Benetkah je bil predstavljen tudi drugi film, na vsti 29. januarja: gre za »La rabbia di Pasolini« (Pasolinijeva jeza), v katerem Giuseppe Bertolucci skuša narediti »hipotezo rekonstrukcije izvirne verzije« filma, ki ga je leta 1963 producent Gastone Ferranti poveril Pasoliniju. Pesnik iz Casare je želel interpretirati trenja in bojazni neke dobe preko filmskih dnevnikov iz tedanjih časov, vendar z vključitvijo v projekt Giovannija Guareschija se je moral njegov prvotni načrt spremeniti. Bertolucci želi potegniti na dan Pasolinijevo originalno idejo, film pa opremi še s svojim uvodom in dodatkom, ki priča o moralnem linčanju medijev na račun Pasolinija.

GORICA - Predavanje Mladinskega doma

Zasvojenost z računalniki in vzgoja osebnosti

O svoji terapevtski praksi z otroki in mladostniki bo govoril Bogdan Žorž

Danes si že kar težko predstavljamo življenje brez računalnika. Vsi se strinjamo, da je računalnik koristen in je treba otroka čimprej seznaniti z njim. Vemo pa tudi, da nastopijo velike težave, ker računalnik nudi otroku odmik od trenutnih problemov in stisk. Nudi pa še veliko več od tega: omogoča oblikovanje navidezne lastne uspešnosti brez napore in brez resničnega tveganja, omogoča razmah navidezne ustvarjalnosti, ki pa je nekoristna; omogoča razmah občutkov moči, ki pa spet obstaja le v navideznem svetu računalniške igre. To so že doživetja, ki vodijo v zasvojenost. Proces je povsem enak, kot pri drugih zasvojenostih: otroka najprej privlači igra, sprostitve, zabava, ugodje. Toda, ko obseg računalniških iger postaja vse večji in se začne oblikovati učinek zasvojenosti, je ugodja vse manj. Podobno kot pri drugih zasvojenostih, otrok samo hlepi po novih in novih igerh, potrebuje igro zaradi igre - in ob njej ne uživa več. Postaja čedalje bolj napet, razdražljiv. Postopoma začne vedno bolj zanemarjati odnos z drugimi, z vrstniki, s starši, motijo ga stiki z drugimi, obenem pa se tudi vse težje sporazumeva z njimi, saj se je preveč navadil načina navideznega sporazumevanja iz računalniških iger. Začnejo se pojavljati težave pri opravljanju vsakodnevni dolžnosti in zanemarjanje obveznosti, vključno s šolskimi. Otrok postaja vse bolj čudaški, da okolje pomisli celo na duševno bolezen.

V svoji terapevtski praksi se Bogdan Žorž pogosto srečuje s takšnimi otroki in mladostniki, pa tudi z že bolj odraslimi ljudmi. Med predavanjem, ki ga prireja Mladinski dom iz Gorice v sredo, 14. januarja, ob 20.30 v domu Franca Močnika v Gorici, v ulici San Giovanni 9, bo predavatelj spregovoril o raznih oblikah zasvojenosti pri otroku in ponudil nekaj preprostih nasvetov, kako to preprečiti in otroku pomagati.

GORICA - Jutri Razstava tolminske Zlate ribice

Jutri ob 18. uri bo v galeriji Kulturnega doma v Gorici odprte skupinske razstave udeležencev mednarodne likovne kolonije Zlata ribica - Tolmin 2008. Razstavljali bodo France Slana, Zvest Apollonio, Gianni Borta, Nikolaj Mašukov, Klavdij Palčič, Zmago Modic, Rajko Svilar, Vida Slivnik Belantič, Azad Karim, David Ličen, Polona Kunaver Ličen, Susanne Damej, Janko Kastelic, Donatella Pellizzari, Alina Asberger Nabergoj, Adel Seyoun, Rok Slana, Jana Dolenc, Reka Kiraly, Tjaša Pogačar, Mirko Bijuklič in Ivan Stojan Rutar. Njihova dela bosta predstavila kritika Anamarija Stibilj Šajn in Joško Vetrih.

Likovna kolonija Zlata ribica v občini Tolmin enkrat letno združuje priznane domače in tuje likovnike, ki ustvarjajo med enotedenskim bivanjem v Posočju. Razstava, ki jo bodo jutri odprli v goriškem Kulturnem domu in bo na ogled do 26. januarja, ponuja preizkus dvoletnega delovanja kolonije. Njena pot se je namreč začela v letu 2007, ko sta se Jadranka Ferjančič in Gregor Maver lotila projekta Mavrična hiša v Tolminu, kjer so na enem mestu združene različne oblike kreativnega udejstvovanja na področju vizualne umetnosti.

GORICA - Sloviki Primorski upor fašizmu

V sredo predstavitev knjige

V goriškem Kulturnem domu bo v sredo, 14. januarja, potekala krogla miza ob predstavitvi knjige Primorski upor fašizmu: 1920-1941. Avtorici knjige sta zgodovinarici Milica Kacin Wohinc in Marta Verginella, ki sta v preteklosti že raziskovali primorsko zgodovino v medvojnem obdobju.

Monografija osvetljuje politično delovanje in življenje primorskih Slovencev med dvema svetovnim vojnama. Milica Kacin Wohinc je avtorica poglavij, ki obravnavajo začetek, razvoj in dejavnosti tigrovske organizacije, odnose do narodnega vprašanja, fašistične organizacije in represalije proti upornikom. Marta Verginella predstavlja znanstveno analizo drugega tržaškega procesa, predvsem delovanja posebnega sodišča in Mussolinijeve represivne politike; svoj prispevek je napisala na podlagi pregleda arhivskih dosjejev v Rimu in drugod po Evropi.

Domet raziskave je zelo širok, o čemer priča tudi bogata literatura; delo se polnopravno umešča ne samo v slovenski, temveč tudi v italijanski in hrvaški oz. širši mednarodni kontekst. Okroglo mizo, ki se bo začela ob 18. uri, bosta dopolnila zgodovinarja Boris M. Gombač in Branko Marušič.

Dogodek prireja Slovenski izobraževalni konzorcij (Slovik) v sodelovanju s skladom Dorče Sarđoć. »Okrogla miza je ena izmed izobraževalnih pobud, ki jih prirejamo v sodelovanju s člani našega konzorcija in jih namenjamo širši javnosti,« pojasnjuje Matejka Grđić, znanstvena direktorica Slovika, in nadaljuje: »V prihodnjih mesecih se bo nadaljeval ciklus seminarjev o finančni krizi, marca pa bomo gostili Mitjo Rotovnika, ravnatelja Cankarjevega doma v Ljubljani.«

Protislovanski fašizem

V pokrajinski palači v Gorici bodo v petek, 16. januarja, ob 17.30 predstavili knjigo o protislovanskem fašizmu »Fascismo antislavico - Il tentativo di bonifica etnica al confine nord orientale«, ki jo je napisal Stefano Bartolini. Predstavitve prireja pokrajinski odbor VZPI-ANPI in center Gasparini iz Gradišča pod pokroviteljstvom goriške pokrajine; ob prisotnosti avtorja bodo spregovorili častni pokrajinski predsednik VZPI-ANPI Silvano Bacicchi, pokrajinski podpredsednik VZPI-ANPI Mario Lavrenčič, tajnik centra Gasparini Dario Mattiussi in pokrajinski predsednik Enrico Gherghetta.

Poročni list v Štandrežu

V župnijski dvorani v Štandrežu bo danes ob 17. uri s komedijo Poročni list nastopila gledališka skupina kulturnega društva Dolomiti iz Dobrove. Predstava je vključena v gledališki abonma prosvetnega društva Štandrež.

Vsredo Domova akademija

V telovadnici Kulturnega doma v Gorici bo v sredo, 14. januarja, ob 19. uri, telovadna akademija, na kateri bo nastopilo okrog sto mladih, ki se pri športnem združenju Dom ukvarjajo s telesno kulturo. Nastopili bodo malčki športnega vrta in baletne šole, košarkarji, orodni telovadci in ritmičarke. Gostja večera bo skupina Break dance iz Nove Gorice. Akademijo prireja ŠZ Dom v sodelovanju z ZSSDI, zadruogo Maja in Kulturnim domom.

Z Mussijem jutri o univerzi

V konferenčni dvorani tržaškega univerzitetnega pola v ulici Alviano v Gorici bo v jutri ob 10.15 okrogla miza o univerzi. Sodelovali bodo bivši minister za univerzo Fabio Mussi, rektor Tržaške univerze Roberto Peroni, ravnatelj tržaške fakultete političnih ved Roberto Scarglia, ravnatelj fakultete političnih ved iz Bologne Gilberto Capano in predsednik tržaškega študentskega odbora Paolo Prelazzi.

Ponudbe veljajo do 21. januarja 2009

eMISFERO
pot do ugodnosti

VESOLJE PRILOŽNOSTI NA POTI DO UGODNOSTI

€ **5,90**

**Mortadela
Bologna
FELSINEO**
cena za kg

**Sveži
tortelini**
PAF
več okusov, 500 g
3,00 €/kg

€ **1,50**

**Testenine
AMATO**
več okusov, 1 kg

€ **1,00**

**Paradižnikova
mezga**
MARASCIULO
700 g, 0,71 €/kg

€ **0,50**

**Ekstradeviško
oljčno olje**
TRASIMENO
klasično
750 ml
3,33 €/liter

€ **2,50**

**Napitek
DERBY**
več okusov, 1 liter

€ **1,00**

**Knjižni
regal
s 6 policami**
• regal sestavite sami
• cm 89x183x30 cm
• v barvi oreha ali bukve

€ **49,90**

**Pralni
prašek**
AVA
45 pranj

€ **5,00**

poleg tega...
branimo naše kupce
nižamo cene in dvigujemo kupno moč
cene za več kot **150** artiklov so pri nas
**znižane in
zamrznjene**

do 31. marca 2009

DANES ODPRTO
Hipermarket Emisfero

MONFALCONE/TRŽIČ (GO) Kraj San Polo, ulica Pocar - Tel. 0481/416740

ponedeljek: 14.30 - 20.30 od torka do sobote: NEPREKINJEN URNIK: 9.00 - 20.30 - nedelja: 9.30 - 20.00

EMISFERO NAJDETE TUDI V KRAJIH: BELLUNO, FIUME VENETO (PN), PERUGIA, SCORZE' (VE), SILEA (TV), VICENZA, VITTORIO VENETO (TV), ZANÈ (VI)

Pravijo, da človek ne živi samo od kruha. Že res, a brez kruha bi človek umrl od lakote. Isto velja za skupnosti, kot je slovenska manjšina v Italiji. Zakon ji sicer priznava pravice, oblast pa zakona ne izvaja. Vendar bi bile tudi najelementarnejše pravice le prazen nič, če bi ne imele gmotnih temeljev, začenši s finančnimi prispevki. Zakon namreč določa tudi sredstva za dvojezično poslovanje javne uprave (3 milijone evrov), za table in za kulturne dejavnosti in ustanove.

Slednje so sedaj pod udarom Berlusconijeve vlade in krajevnih protislovenskih sil. Zanje se zavzema opozicija, podpira pa nas tudi matična Slovenija. Silvio Berlusconi je slovenskemu premierju Borutu Pahorju nekako obljubil, da bo Italija manjšini obnovila »približno enake prispevke«.

Med zagonetnim rimskim obiskom Pahorjevega posebnega odposlanca dr. Dimitrija Rupla pa je bilo podudarjeno, da bo glede prispevkov opravljeno nekakšno »vsebinsko« preverjanje, kar lahko pomeni racionalizacijo in reorganizacijo, za kakršne se zavzemajo nekateri v naši skupnosti, ali pa tudi politično vsebinsko kontrolo nad dejavnostjo manjšine, kar daje slutiti na možnosti diskriminatornih posegov in politično pogojenih namembnosti sredstev. Prav bi bilo, da bi se zadeve lotili na pristojnem mestu, torej v deželni komisiji za slovensko manjšino.

Morda bo koga zanimalo, kako smo pravzaprav prišli do tega, da je Italija začela, še pred odobritvijo zaščitnih zakonov, gmotno podpirati slovensko manjšino. Pisalo se je leto 1990. V senatu je ustavna komisija intenzivno razpravljala o zaščiti Slovencev v Italiji. Osnova je bil osnutek ministra Macčanica, ki smo ga skušali popraviti. V teku so bila posvetovanja, tudi s krovnicami organizacijama in deželno upravo.

Padec berlinskega zidu je v Evropi zasejal nemir in velike spremembe. Nemčija se je združevala, Jugoslavija se je začela razkrajati, Slovenija se je pripravljala na osamosvojitveni plebiscit. Na notranji politični sceni je v ospredju bil predlog o samorazpustitvi Komunistične partije Italije.

V takšnih okoliščinah je kaj kmalu postalo jasno, da zaščitnega zakona parlament ne bo odobril. Vladne sile so zavlačevale, saj so računale, da bodo manjšinsko vprašanje izkoristile v odnosih z novima državama, kot sta Slovenija in Hrvaška, po možnosti tudi zato, da iztržita še kaj v Istri. Italija je računala tudi na možnost širitve lastnega gospodarskega in političnega, torej strateškega vpliva na Balkanu in v srednji Evropi, kjer se je bala nemške konkurence. Zunanji minister, socialist Gianni De Michelis, je upal, da bodo Nemci tako zaposleni s problemi združevanja, da jim ne bo ostalo časa za prodor proti vzhodu. Motil se je, a to je druga zgodba.

V ta namen je parlament s pospešenim ritmom sprejel zakon št.19, objavljen v uradnem listu leta 1991, znan kot zakon za »mejna območja«.

Ime je zavajajoče, ker je zakon v resnici vseboval sredstva za zagon novih oblik gospodarskega sodelovanja z državami vzhodne Evrope, Balkana in bivše Sovjetske zveze.

Zamisel je nastala že ob ratifikaciji osimskih sporazumov sredi sedemdesetih let, ko je propad zamisli o mešani industrijski coni na Krasu porodil predlog o podobnem sodelovanju vzdolž italijansko-slovenske meje, morda tudi z nastankom niza mešanih prostocarinskih proizvodnih con. Od tod tudi naslov, ki se sklicuje na mejna območja. Konec osemdesetih je bilo treba zamisel posodobiti in jo pri-

lagoditi epohalnim spremembam na celini. Osnutek, ki ga je zbornica že nekajkrat odobrila, smo v senatu morali povsem predelati, pravzaprav napisati novega.

Nalogo je prevzela ožja delovna skupina, ki jo je vodil predsednik proračunske komisije, sedaj že pokojni senator Beniamino Andreatta. V njej smo bili tudi predstavniki Veneta in naše dežele, kot na primer socialist Maurizio Sacconi (sedaj minister za welfare v rimski vladi), tržaška senatorja Arduino Agnelli in Spetič, furlanska demokristjana Mario Fioret in Paolo Micolini. Manjkal je goriški senator Nereo Battello, ki je prav takrat zbolel. Skupini so pomagali tudi poslanci Sergio Coloni (KD), Silvana Schiavi in Renzo Pascolat (KPI). Z njimi smo usklajevali besedilo, ki ga je poslanska zbornica končno potrdila 10. januarja 1991.

Zakon je za oblikovanje mešanih podjetij (joint ventures) nudil na raz-

polago 800 milijard lir v sedmih letih. Sistem je bil preprost: tretjino kapitala je moral nuditi podjetnik iz naše dežele, Portogruara in Belluna, tretjino podjetje v eni izmed vzhodnih držav, tretjino pa javno finančno podjetje FinEst, ki deluje v Pordenonu. Informacije za naše podjetnike je zbiral javno podjetje InformEst s sedežem v Gorici. Trst naj bi dobil finančno-bančni »off shore«, ki pa ni nikoli zaživel zaradi pomislekov EU.

Pri porazdelitvi sredstev je Vidmu pripadel denar za ustanovitev vseučiliškega središča za večjezično vzgojo, ki sedaj dobro deluje. Prav tako je zakon določal konvencije s slovenskimi univerzami za vzajemno priznavanje diplom.

V delovni skupini smo si nekateri prizadevali, da bi Sloveniji pomagali v trenutku, ko je bila ogrožena njena avtonomija. Tako smo vnaprej priznali novo slovensko valuto in

ji določili kotacijo na tržaški in beneški borzi.

Uspelo mi je tudi vključiti člen, ki je ukinjal nesmiselne Palamarove dekrete, po katerih Slovenci niso smeli investirati kapitala v nepremičnine na Tržaškem. Da bi ne izzvali reakcije tržaških nacionalističnih krogov sva z Andreatto napisala povsem nerazumljivo določilo, polno navajanja števil in datumov. V Trst, da bi ga ocenili na prefekturi, smo besedilo poslali po faksu le par ur pred glasovanjem, tako da mu niso mogli oporekati. Na koncu je šlo.

Pomembna bitka je zadevala prispevke za manjšine in priznanje, da imajo pomembno vlogo pri spodbujanju čezmejnega sodelovanja. Zdelo se je namreč, da bo zadevno določilo pod pritiskom tržaških nacionalističnih krogov črtano iz zakona, češ da bo za to odobren nov zakonski osnutek. Vedelimo, da to ni res. Med tistimi, ki so se temu postavili po robu, je bil trža-

ški krščanski demokrat Sergio Coloni. Z njegovo politično podporo smo pri Andreatti formulirali člen zakona, ki je naši manjšini v desetih letih do odobritve zaščitnega zakona prinesel približno sto milijard lir prispevkov in ji omogočil, da je prebrodila krizo, nastalo z razkrojem Jugoslavije in poznejšim propadom organiziranenega gospodarstva.

Andreatta je pristal na uvod, ki je določal, da prispevki veljajo »v pričakovanju odobritve organskega zakona o zaščiti slovenske manjšine«. Tako je bila uzakonjena obveza o zaščitnem zakonu in določeno načelo, da mora manjšina v pričakovanju prejemanja državno podporo. Razdelitev je bila poverjena deželi Furlaniji Julijski krajini, ki se je morala posvetovati s slovenskimi organizacijami.

Hkrati je bil določen prispevek za Italijane v Istri. Po daljših pogajanjih smo soglašali, naj Slovincem gre 8 milijard lir letno, Italijanom v Istri pa 4, tudi zato, ker so imeli par milijard lir osimskih prispevkov.

Glavni problem je bilo finančno kritje. Sam Andreatta je menil, da mora biti dovolj trdno, da mu v prihodnosti ne bodo osporavali. Vzel si je nekaj dni časa in nato sporočil presenetljiv predlog, da bi denar za slovensko manjšino črpali v skladu za likvidacijo GIL.

Gioventu' italiana del Littorio je bila mladinska ustanova fašističnega režima. Njen razkošni sedež je še danes viden nedaleč od Koloseja, ob vznožju griča Celio. Po vojni so GIL formalno razpustili, za neizmerno imovino pa določili likvidacijsko ustanovo, ki je z znano birokratsko počasnostjo odtujevala nakopičeno premoženje. V tem premoženju je bilo tudi veliko denarja, ki ga je GIL nabrala, ko je fašistični režim dobesedno izropal primorske Slovence in jim pobral sedeže kulturnih društev, društvene gostilne, banke in podobno.

Tako mi je Beniamino Andreatta, medtem ko sva pila kavico, on pa je zadovoljno vlekel svojo pipo, priznal: »Glej, kaj se bo zgodilo. Mi vam bomo po obrokih vračali to, kar vam je fašizem pobral. Se ti ne zdi pravično?«

Zahvalil sem se, kaj bi drugega, le pripomnil sem, da vsega nam Italija ne bo nikoli vrnila.

V isti člen smo dodali še poseben prispevek za Primorski dnevnik in sicer za njegovo vlogo pri čezmejnem informiranju. Šlo je za povečanje osnovnega založniškega prispevka za 50%, kar je znašalo milijardo in 250 milijonov lir.

Zakon je bil zapleten in vsebinsko bogat. Žal pa ga niso znali izkoristiti v Sloveniji, kjer se je na oblast povzpel desnosredinski Demos. Ljubljanska vlada je celo podprla zamisel, da bi na Sežanskem na vrat na nos uredili osimsko industrijsko cono. Potem iz te moke ni bilo kruha. Iskreno povedano, tudi pri »prenoviteljih« nismo naleteli na veliko zanimanje. Obiskal sem njihovo vlado v senci, ki je povabila nekaj direktorjev. Ponujenega besedila zakona ni vzel nihče. Tako, da so investicijske sklade učinkoviteje izkoristili na Češkem, v Pribaltiki in celo oddaljenem Kirgizistanu.

Naša manjšina pa je vendar računala na gotovost sicer zamudnih prispevkov, ki jih sedaj Berlusconijeva vlada postavlja v dvom, medtem ko bi bila morala pošteno izračunati, za koliko naj jih poviša, da bodo ohranili tedanjo vrednost. Zaščitni zakon št.38 iz leta 2001 namenja Slovincem 10 milijard lir letno (5,2 milijona evrov), po sedmih letih bi – upoštevajoč legalno inflacijo – moral prispevek znašati vsaj 6 milijonov evrov. Pa nam jih ponujajo polovico manj! Kakšna sramota.

SREDSTVA JE ZAGOTOVIL ZAKON ZA OBMEJNA OBMOČJA

Kako nam je Italija vrnila zdavnaj vzeto ...

STOJAN SPETIČ

Sedaj že pokojni senator Beniamino Andreatta je kot tedanji predsednik proračunske komisije vodil ožjo delovno skupino za izdelavo zakona za obmejna območja, našel pa je tudi vir financiranja za dejavnosti naše skupnosti, v pričakovanju, da bo odobren zaščitni zakon. Denar je prišel iz sklada za likvidacijo nekdanje fašistične ustanove GIL (Gioventù Italiana del Littorio)

TURIZEM - Na Trbiškem zraslo zimsko-športno središče za vse okuse

Kanalska dolina z Višarjami raj za ljubitelje bele opojnosti

Če je Kanalska dolina polti lahko skoraj idealen kraj za oddih v senci visokih gorskih očiakov in mogočnih gozdov, pa je to območje z Višarjami in Trbižem tudi izredno privlačno zimsko športno središče. Center je še dodatno zaživel z organizacijo Zimske univerzijade leta 2003, dodatno popularnost pa je Trbiž doživel z organizacijo tekem svetovnega pokala v alpskem smučanju. Smučarska ponudba je izredno pestra, med seboj povezane proge, skupno jih je za dobrih 32 kilometrov, pa so za vse okuse, saj so smučarjem na voljo najbolj zahtevne strmine pa tudi pobočja, na katerih se lahko preizkušajo začetniki. Kraljica trbiških prog je Di Prampero, ki se s svetišča na Višarjah spusti do Žabnic, pri čemer znaša višinska razlika preko tisoč metrov, dvakrat tedensko pa je tam mogoča tudi nočna smuka. Seveda alpsko smučanje ni vse, kar ponuja dolina. Predvsem na območju Ovčje vasi in Doline Zajzere se na več kot 60 kilometrih raztezajo čudovite proge za smučarski tek, ki skupaj s progami za alpsko smučanje ustvarjajo mali raj za ljubitelje bele opojnosti.

Zaradi izrednih snežnih padavin je letošnja smučarska sezona nekaj posebnega. O tem je prepričan Peter Gerdol, ki pri Promoturju skrbi, da smučarske narave vedno delujejo brezhibno, ob tem pa je vključen tudi v organizacijo največjih športnih dogodkov na Trbižu. Tako je bilo z univerzijado, tekmami za svetovni pokal leta 2007 in letos, če manjših, pa zato nič manj pomembnih, športnih prireditvev sploh ne omenimo. Te prireditve samo povečujejo razpoznavnost Trbiža kot znanega smučarskega središča. Vse to pa po Gerdolovih besedah tudi od turističnih in smučarskih delavcev zahteva veliko večjo angažiranost in skrb, da je vse pripravljeno tako, kot je treba.

Smučarsko središče je nov zagon dobilo z organizacijo zimske univerzijade leta 2003, zdaj pa se center še naprej razvija. Čeprav je višarska proga iz Žabnic že povezana z ostalimi smučišči na Trbižu, pa pri Promoturju pripravljajo tudi neposredno povezavo »po vrhu« med Florjanko in Višarjami. Na Florjanki že obstaja sedežnica do Planine, kmalu pa naj bi zgradili še povezavo med Planino in Višarjami. To bo omogočilo povezavo smučišč v vsakem vremenu in seveda tudi takrat, ko je proga na Višarjah (na primer ob tekmah svetovnega pokala od 20. do 22. februarja bo proga Di Prampero zaprta deset dni) zaprta.

Gerdol je velik optimist glede prihodnosti smučišč in turizma na Trbižu. »Zaradi organizacije velikih prireditev nas poznajo že marsikje. Tekme za svetovni pokal imajo velik odmev. Mesta prireditelji pa tudi v turističnem smislu veliko pridobijo,« pravi Peter.

Kar pa zadeva morebitno skupno

Jure Prešeren ima svojo postojanko na Višarjah (desno), od koder se proti Žabnicam spušča čudovita smučarska proga Di Prampero; ljubitelji teka pa se lahko ustavijo v Ovčji vasi, kjer bodo Pr'Krajncu (v sredini) lahko našli domače okolje in možnost, da si že pri hiši nataknejo smuči za tek

kandidaturo (Kranjska gora - Bad Kleinkirchheim - Trbiž) za organizacijo svetovnega prvenstva v alpskem smučanju leta 2017, za katero se najbolj ogreva koroški deželni glavar Gerhard Doerfler, pa Gerdol ni prevelik optimist. »Ideja ni slaba, vendar gre verjetno vsaj za zdaj bolj za volilno propagando koroškega deželnega glavarja pred spomladanskimi volitvami na Koroškem. Težko je tudi upati na takojšen uspeh, saj mednarodna smučarska zveza običajno nekomu, ki prvič kandidira, ne dodeli takoj organizacije SP. Prvenstva do leta 2013 so že razdeljena. Takrat bo organizator avstrijski Schladming, leta 2015 bo najbrž na vrsti Vail v ZDA, leta 2017 pa bi lahko organizacijo dobila Cortina, ki ni uspela s kandidaturom za leto 2013. Zato bi morda lahko skupna kandidatura, katere nosilec bi bila Kranjska gora, prišla v poštev kasneje. Seveda pa je važno že to, da se o nas govori in se nas omenja kot potencialne prireditelje svetovnega prvenstva, pa tudi ideja o povezovanju krajev v treh državah je pozitivna,« je še dodal Gerdol.

Kanalska dolina pa seveda ni samo šport in rekreacija. Je tudi edinstven primer teritorija, kjer drug ob drugem že stoletja živijo predstavniki romanskega, slovanskega in germanskega sveta. Prav jeziki, in sicer slovenski, italijanski, nemški in tudi furlanski, pa istočasno predstavljajo tudi najboljši primer različnosti in sožitja.

Enega od primerov takega sožitja predstavlja družina Bartaloth, ki upravlja družinski penzion Pr' Krajncu (www.krajnc.it) v Ovčji vasi. Rudi Bartaloth je Slovenec in tudi znan družbeni ter kulturni delavec v Kanalski dolini, njegova žena Hanny Hebein, ki dejansko vodi dejavnost, je Nemka, pri delu pa pomagata še otroka Francesca in Andrej, ki s svoji-

ma imenoma dopolnjujeta sliko o različni jezikovni in narodnostni sestavi doline.

Bartalothovi se s turistično dejavnostjo ukvarjajo že pet let. Začeli so ob zimski univerzijadi na Trbižu s klasičnim bed & breakfastom, z leti pa se je njihova dejavnost razširila in zdaj nudijo tudi celoten penzion in polpenzion, po naro-

so prišli slučajno. Se pa začenjajo vračati, saj je Kanalska dolina izredno lepa tudi poleti in turistu ob sprehodih in gorskih turah od leta 2008 ponuja tudi zanimive kolesarske izlete po urejenih stezah od Naborjeta do avstrijske meje (v kolikor danes o mejah sploh še lahko govorimo), pa tudi iz Trbiža do Kranjske Go-

čilu pa pripravljajo tudi kosila za večje skupine.

»Vsekakor je univerzijada predstavljala pomemben impulz za razvoj turistične ponudbe v Kanalski dolini.

Ime Trbiža je šlo v svet, drugi važen mejnik pa je predstavljala organizacija tekem za svetovni pokal v alpskem smučanju leta 2007, ki sicer traja le tri dni, je pa s propagandnega vidika za turizem izredno pomembna,« je poudaril Bartaloth.

Kar zadeva strukturo gostov, pa jih k njim največ prihaja iz Furlanije-Juljske krajine in srednje Italije, imajo pa tudi goste iz tujine. Nekateri prihajajo v Kanalsko dolino že leta, drugi, to predvsem velja za poletne goste, pa

re po trasi nekdanje železniške proge.

Čeprav postajata Trbiž in Kanalska dolina tudi pozimi vse bolj razpoznavna, pa turistični delavci od tega še nimajo veliko. »Dobre cestne povezave imajo za turizem to slabo stran, da predvsem deželni gostje prihajajo pogosto za en sam dan in mnogi od njih si v dolini ne privoščijo niti kosila. Ustavijo se v kočah na smučiščih in se nato vrnejo domov,« pravi Bartaloth.

Enodnevni gostje so tudi Korošci in Slovenci, ki prihajajo predvsem na Višarje, ki privlača tudi zaradi nočne smuke. Veliko je tekačev, ki iz Soške doline prihajajo v Ovčjo vas in Dolino Zajzere. »Vsekakor v Kanalski dolini manjkajo velike prireditve, ki bi privabile ljudi. Manjka tudi dodatna ponudba, kot so na primer bazeni in wellness centri,« razmišlja na glas Bartaloth o razlogih, zakaj v dolini ni veliko gostov, ki bi prihajali za daljši čas. Sam opaža dve kategoriji gostov. Prva bi želela imeti vse izredno poceni, kar je v trenutkih splošne krize tudi razumljivo, drugi, ki te krize ne občutijo, pa so pripravljeni plačati precej več, seveda pa tudi zahtevajo veliko več. Prav v tem tudi vidi nišo, ki se odpira, zahteva pa seveda velike investicije. »Lepota narave že zdavnaj ni dovolj. Gostu je treba ponuditi veliko več,« je prepričan.

Kar zadeva samo Ovčjo vas, pa Bartaloth obžaluje, da od letos v vasi ne delujejo več 3 vlečnice, ki so bile primerne predvsem za začetnike in otroke. »To smučišče vsi ljubitelji smučanja iz dežele poznajo, saj se je marsikdo tam naučil smučati. Mnogi Tržačani so se na primer s smučarskim vlakom v 70. in 80. letih vozili v Ovčjo vas, kjer so lahko združili smučarski tek s spuščanjem po strmini. Podjetje, ki je upravljalo žičnico, enostavno ni več zmoglo stroškov. To se bo že letos gotovo poznalo na obisku v občini Naborjet-Ovčja vas,« ocenjuje Bartaloth, ki sicer optimistično gleda na turistični razvoj doline, pričakuje pa tudi, da bo končno prišlo do skupne turistične in gospodarske režije med občinama Trbiž in Naborjet-Ovčja vas, kar zadeva turistično promocijo teritorija in organizacijo raznih prireditev, ki bi v Kanalsko dolino privabile več ljudi.

Če smo že začeli ta zapis o zimskošportni ponudbi v Kanalski dolini z Višarjami in čudovito progo Di Prampero, ne bi bilo prav, če se ne bi spet povzpeli do vrha, kjer ima na čudoviti legi svoje »kraljestvo« Jure Prešeren, ki že leta upravlja Gostišče pri Juretu (0428 63184). Gostišče je sicer last župnije Svetega Egidija v Žabnicah, toda verjetno ga ni smučarja (ali poletnega izletnika), ki ne bi vedel za Jureta. Njegovo gostišče je namreč skoraj obvezna postojanka na vrhu smu-

čišča, kjer se je mogoče ustaviti na veliki terasi in se prepustiti sončnim žarkom, ali pa si izbrati prostor v notranjosti in uživati v specialitetah, ki jih gostom ponujajo Jure in njegove pomočnice ali pomočniki. Na razpolago je tudi nekaj sob, v katerih lahko prenoči približno 30 gostov.

»Letošnja zimska sezona bo očitno super. Snega je veliko, gostov tudi, tako da se nam za obisk do velike noči res ni treba bati. Razen desetih dni, ko bo proga na Višarjah zaradi svetovnega pokala zaprta, delamo neprekinjeno od jutra do večera. In to dobesedno, saj imamo gostišče odprto tudi ob torkih in petkih zvečer, ko je na Višarjah nočna smuka,« zadovoljno pripoveduje Jure Prešeren o obetih za letošnjo sezono.

Kdor želi v teh dneh prespati na Višarjah, naj se prej pozanima, če je prostor. Tudi če bo dobil odgovor, da ga ni, naj ne obupa in počaka na prost termin in si zagotovi kak vikend v sobi, iz katere se odpira pogled na Mangart, Lovce, vrhove Mrzle vode, Viševo skupino in mogočni Špik nad Policami (Montaž), najvišji vrh italijanskih Juljskih Alp z 2753 m višine, ali pa ob jasnem vremenu na avstrijsko stran vse do Visokih Tur in 3700 m visoke Grossglocknerja.

Rado Gruden

MANJŠINE - Svečanost ob 15. obletnici madžarskega zakona o manjšinah

Sodelovanje pri odločanju najboljše jamstvo za manjšine

Madžarska vlada je že leta 1995 razglasila 18. december za Dan manjšin. Vse od tistega leta predsednik madžarske vlade podeljuje »Nagrado za manjšine« osebno, organizacijam in manjšinskim samoupravam za izredne dosežke pri zastopanju interesov narodnih in etničnih manjšin, ki živijo na Madžarskem na področjih javnega življenja manjšin, izobraževanja, kulture, verskega življenja, znanosti in sredstev obveščanja.

Lansko leto so ta dogodek proslavili s posebno slovesnostjo, na kateri so tudi obeležili 15. obletnico sprejema manjšinske zakonodaje. Zato so za ta dogodek izbrali tudi izredno reprezentativen kraj, to je slavnostno dvorano palače madžarskega parlamenta.

Madžarski parlament je sprejel zakon o narodnih in etničnih manjšinah skoraj soglasno: zanj je leta 1993 glasovalo 96 odstotkov poslancev. Gre za enotno besedilo, ki določa individualne in kolektivne pravice manjšin ter vzpostavlja sistem manjšinskih samouprav. Namen zakona je zaščita in ohranitev identitet narodnih manjšin na Madžarskem.

Na slovesnosti sta o pomenu madžarske manjšinske zakonodaje spregovorila dva slavnostna govornika, oba dobro poznana zaradi njune dejavnosti na področju narodnih manjšin. Prva podpredsednica svetovnega od-

bora Sveta Evrope za izvajanje Okvirne konvencije o zaščiti narodnih manjšin in direktorica latvijskega centra za človekove pravice Ilze Brands Kehris je izrazila priznanje Madžarski zaradi pozitivnega odnosa do narodnih manjšin. Z zadovoljstvom je tudi poudarila, da je Madžarska aktivno vključena v mehanizem preverjanja izvajanja določil Okvirne konvencije v korist narodnih manjšin in je zgledna država glede jemanja resno v poštevek obvez, ki jih vsebuje konvencija, poleg tega pa je tudi aktivno sodelovala pri obnovitvi dejavnosti posvetovalnega odbora držav članic za manjšine DH-MIN, ki deluje v okviru Sveta Evrope. Opozorila pa je tudi na težave, ki jih ima posvetovalni odbor Sveta Evrope pri preverjanju obvez, ki izhajajo iz okvirne konvencije. Brands Kehrisova je še poudarila, da zaščita manjšin ni enkratno dejanje, ampak je proces, ki je stalno v teku.

Profesor Gábor Kardos, vodja oddelka za mednarodno pravo na madžarski univerzi Eötvös Loránd in član posvetovalnega odbora za izvajanje Evropske listine za regionalne ali manjšinske jezike, pa je v svojem posegu opozoril predvsem na evropsko relevantnost madžarske manjšinske zakonodaje. Dejal je tudi, da je manjšinska zakonodaja osrednji element ustavne zaščite narodnih manjšin na Madžar-

Predsednik vlade
Ferenc Gyurcsány,
predsednik
republike László
Sólyom in
predsednica
parlamenta Katalin
Szili so s
prisotnostjo
počastili
madžarske
manjšine

skem. Poudaril je, da je glavni namen tega zakona ohranitev jezikovne in kulturne identitete manjšin s pomočjo oblikovanja javnopravnih teles, ki politično predstavljajo narodne manjšine. Profesor Kardos je v zvezi s tem navedel dosežke izvajanja tega zakona, zastavil pa se je tudi pri širših 4mih, ki so

jih morali reševati v teh petnajstih letih. Njegov glavni zaključek je bil, da je leta 1993 marsikdo gledal na novi zakon kot na zgolj simbolno dejanje, po poldrugem desetletju pa je jasno, da je šlo za zelo pomemben instrument za manjšine, ker jim je ponudil močno pravno sredstvo za krepitev njihovih

pravic in zaščito njihove identitete.

Predsednik vlade Ferenc Gyurcsány je nato izročil deset nagrad za manjšine. V nagovoru zbranemu občinstvu je madžarski premier dejal, da je mogoče lažje reševati konflikte v državah, v katerih različne narodnosti in njihovi predstavniki lahko sodelujejo v procesu odločanja, tako na krajevni kot tudi na državni ravni. Opozoril pa je, da v zadnjem času žal nestrpnost narašča tudi na Madžarskem, »še zlasti v odnosih med večino in romsko manjšino«. Posvaril pa je, da se ne sme nihče predajati skušnjavi, da »uporabljamo ta konflikt z namenom, da priкрjemo svoje lastne probleme«. Predsednik vlade je ocenil, da to ne bi samo pomenilo, »da smo se vdali samim sebi«, ampak tudi, »da smo se izneverili eni najpomembnejših obvez naše države«. Poudaril je še: »ne glede na to, ali smo Madžari, Romi, Rusini, Romuni ali Slovaki, Srbi ali Hrvati, lahko izpolnimo svojo usodo samo če ostane mo sinovi svoje države«.

Slovesnosti so se udeležili predsednik madžarske republike László Sólyom, predsednica madžarskega parlamenta Katalin Szili, številni člani parlamenta, člani diplomatskega zbora, voditelji narodnih manjšin in predstavniki številnih drugih javnih ustanov.

Davyth Hicks

Palača
madžarskega
parlamenta,
prestižni sedež
proslav 15.
obletnice
manjšinske
zakonodaje

ZDRUŽENI NARODI - Turki iz Grčije predstavili svoje zahteve

Turška manjšina v Zahodni Trakiji zahteva dvojezične otroške vrtce

Na rednem forumu Združenih narodov o manjšinah, ki je potekal v drugi polovici decembra v Ženevi, je bil govor tudi o turški manjšini v grški pokrajini Zahodni Trakiji.

Tema tokratnega zasedanja je bila osredotočena na pravici manjšin do izobraževanja. O tem so predstavniki držav in številnih nevladnih organizacij govorili na dvodnevnem zasedanju 15. in 16. decembra. Forum, ki ga je vodil neodvisni strokovnjak o manjšinskih vprašanjih Gay McDougall, se je udeležila štiričlanska delegacija Turkov iz Grčije; sestavljali so jo odgovorna za mednarodne odnose Zveze Turkov v Zahodni Trakiji Melek Kirmaci in član odbora zveze Kamuran Omar Oglou ter bivši predsednik Združenja diplomirancev

univerze v Zahodni Trakiji Cemil Kabza ter podpredsednica tega združenja Pervin Hayrullah.

Osrednja zahteva, ki so jo postavili, je bila ustanovitev dvojezičnih otroških vrtcev v Zahodni Trakiji.

V imenu Zveze Turkov v Zahodni Trakiji je gospa Kirmacijeva opozorila, da je Grčija z zakonom šte. 3518 iz leta 2006 podaljšala obdobje obveznega šolanja z 9 na 10 let s tem, da je s šolskim letom 2007-2008 uvedla dodatno predšolsko obvezno leto. To pomeni, da morajo otroci, ki so dopolnili 5 let starosti, obiskovati otroške vrtce, ki so samo v jeziku večine. Kirmacijeva je pojasnila, da ta zakon ne vsebuje nikakršnih določil o etničnih in kulturnih razlikah otrok v Grčiji, kar pomeni, da je bila z njim kršena pravica do nediskriminacije, ker Grčija brez kakršnegakoli razloga ne obravnava na enakopraven način otrok, ki govorijo jezik, ki je drugačen od grškega. Poudarila je tudi, da imajo otroci, ki pripadajo turški manjšini v Zahodni Trakiji, pravico do izobraževanja v maternem jeziku; to pomeni, da mora država odpreti dvojezične otroške vrtce na območju, ki je strnjeno poseljeno s turško manjšino.

Predstavnici turške manjšine v Grčiji je odgovoril posebni sekretar v grškem ministrstvu za šolstvo, profesor Angelos Syrigos, ki je dejal, da trditve o kršitvi pravice do izobraževanja otrok v maternem jeziku niso resnične, ker otroci v otroških vrtcih ne uporabljajo učbenikov in zanje ni predviden nikakršen učni program.

Sicer pa sta se foruma udeležili tudi grška poslanka Thaleia Dragonas, ki je koordinatorka projekta o muslimanski manjšini v Trakiji, in predstavnica Centra za medkulturno raziskavo in peda-

goške posege na univerzi v Atenah Anna Frangoudaki. Na Forum stan bili povabljeni kot strokovnjakinji in podali sta poročilo o programu izobraževanja muslimanskih otrok. Na njuna posega sta se odzvala predstavnika diplomatskega univerze v Zahodni Trakiji: Cemil Habza je dejal, da turški manjšini pripada pravica do avtonomije na področju izobraževanja, vendar ji oblasti te pravice ne priznavajo, Pervin Hayrullah pa je poudarila, da Grčija obravnava turško manjšino kot grožnjo z etničnega vidika in da zgodovinske knjige v Grčiji še vedno vse-

bujejo negativne ter žaljive informacije o Turčiji in o turški manjšini.

Sicer pa so predstavniki grške vlade na forumu razdelili tudi publikacijo z naslovom »Grška Trakija: sodoben in evropski izobraževalni model«. Avtor publikacije ni naveden. V njej je med drugim zapisano, da grški izobraževalni sistem teži k temu, da bi bil vsak učenec oziroma dijak, ki pripada muslimanski manjšini, deležen izobraževanja, ki bi mu omogočilo svoboden razvoj osebnosti in bi lahko vstopil v družbo kot moderen Grk, musliman in evropski državljani na osnovi enakopravnosti in enakih možnosti. V publikaciji je tudi zapisano, da raziskave o uspehu izobraževalnega sistema že kažejo, da je šola zaostalim skupinam ljudi v Trakiji omogočila, da so veliko pridobile, kar jim bo koristilo v prihodnosti.

Kot znano, Grčija sploh ne priznava narodnih manjšin. Pogodba iz Lausanna, s katero je bila med drugim leta 1923 določena meja med Grčijo in Turčijo, zavezuje Grčijo k zaščiti »muslimanske« manjšine in grške oblasti dosledno vztrajajo, da gre za versko in ne za narodno manjšino.

Delegacija Turkov
iz Zahodne Trakije
v palači ZN v
Ženevi

USMERITEV KMETIJSKE POLITIKE EVROPSKE UNIJE

Prihodnost evropskega kmetijstva je v kakovosti

Na lestvici kakovostnih in zaščitnih kmetijskih proizvodov v EU prednjačijo države z območja Sredozemlja

V KLETI - Potrebna je pozornost

Ob napakah vina pravilno ukrepati

Opisali bomo nekatere najbolj pogoste napake vina, ki jih morajo kletarji takoj prepoznati in pravilno ukrepati. Le pravočasno in pravilno ukrepanje je lahko uspešno in ohrani vino uporabljivo. Svetujemo pa, da se kletar ob vsakem dvomu posvetuje s strokovnjakom.

Poleg napak so pogosti tudi primeri bolezni vina, o katerih bomo pisali prihodnjič. Glede na to, da je napak in bolezni vina veliko, se bomo omejili na tiste, ki so v naših vinih pogostejše prisotne.

Napake vina so nezaželene spremembe v barvi, vonju in okusu, ki jih povzročajo neustrezni postopki v kletarstvu, nezaželeni kemijski procesi ter prisotnost tujih spojin v moštu in vinu.

Vodikov sulfid ali žveplovodik H₂S (bekser)

Pojavlja se pri mladih vinih, le izjemoma pri starejših, z neprijetnim vonjem in okusom po gnilih jajcih. Napako smo že omenili, ko smo pisali o negi mošta in mladega vina, saj se najpogostejše pojavlja pri vretju. V primeru, da se pojavi v tem času, ga lahko odstranimo le, če pravočasno in pravilno ukrepamo.

Vino, ki vsebuje žveplovodik je treba nujno prezračiti z zračnim pretokom. Pretok naj spremlja žveplanje. Če se je zaradi zapoznelega zračnega pretoka žveplo vezalo na etilni alkohol, je treba vino znova pripraviti za fermentacijo (alkoholno vrenje), kajti le tako je mogoče odpraviti to napako, ki ji pravimo merktan.

Porjavitev vina (rjavi lom)

Če vino v kozarcu na zraku 1-2 dni porjavi, je bilo slabo zaščiteno pred oksidacijskimi procesi, torej premalo žveplano. Porjavitev vina poteka od zgoraj navzdol, končno pa porjavi celotna vsebina. Istočasno pa se pojavi tudi motnost. Povzročitelji so encimi oksidaze (polifenoloksidaze), ki ob stiku z zrakom povzročajo porjavitev. Spremeni se okus vina, ki nas spominja na posušeno sadje in skorjo kruha. Vino, ki se nagiba k tej napaki, je treba pravilno zavarovati z žveplom (15-20 miligramov/l prostega SO₂), kar pomeni, da moramo žveplati z 10-15 g/hl metabisulfitu. Napaka se pojavlja tudi pri rdečih vinih in je opazna zaradi razgrajevanja barvil. Ukrepamo kot pri belih sortah vina. Pri današnji pravilni predelavi grozdja s takojšnjim žveplanjem mošta, je porjavitev vina redkejša napaka.

Črni lom ali počrnitev vina

Vina ob dotiku z zrakom pomodrijo ali počrni. Napaka se pokaže, ko vino po pretoku nalijemo v kozarec in nam počrni, nastane pa zaradi veze železa na tanin. Vzrok za to je prevelika količina železa, ker je mošt, drozga ali vino prišlo v dotik s kovinskimi deli. Ponavadi se počrnitev pojavlja pri vinih, ki vsebujejo malo kislin. Če je vsebnost železa v vinu nizka, odpravimo napako, s tem da odstranimo železo z uporabo citronske kisline (30-100gr/hl). Slednja se veže z železom in zniža pH vina in s tem je vino odpornejše na oksidacijo. Ob večji vsebnosti železa pa je treba vino čistiti s kalijevim ferocianidom (modro čiščenje), kar pa glede na zahtevnost posega zahteva prisotnost strokovnjaka in spoštovanje strogih zakonskih določil, ki urejajo tovrsten poseg.

Bakreni lom ali bakrena motnost

Manj pogost od prejšnjega se pojavlja pri vinih, ki niso čiščena. Bakreni lom pospešuje prosta žveplasta kislina, ki pri višji temperaturi topi baker posod in opreme, s katero pride vino v dotik, lahko pa je posledica višje prisotnosti bakra vsled uporabe bakrenih zaščitnih sredstev v vinogradu. Pri tem lomu pride do usedline, ki je sestavljena iz bakrovih spojin z organskimi snovmi. Te spojine močno prizadenejo tudi okus vina, ker povzročijo izredno trpkost.

Napako preprečimo s tem, da preprečimo ali močno omejimo dotik vina z bakrenimi površinami ali z modrim čiščenjem.

Beljakovinski prelom

Ta napaka se pojavlja pri vinih zaradi termolabilnih beljakovin ob višji temperaturi in s staranjem vina. Vzrok za to je slabo čiščenje, s katerim odstranjamo beljakovine, se pravi prenikanje odmerka bentonita ob glavnem čiščenju vina.

Taka vina moramo ponovno čistiti z bentonitom.

Okus po plesni

Vzrok za to je plesniva posoda, ki jo uporabljamo v kletarstvu. Vino ne spremeni videza, dobi pa neprijeten okus po plesni. Učinkovito sredstvo za odpravo te napake je aktivno olje (15-30 g/hl), ki pa žal vino osiromaši.

Svetovalna služba Kmečke zveze

Evropska unija že vrsto let vodi kmetijsko politiko, ki je usmerjena v proizvodnjo vedno kakovostnejših in zakonsko neoporečnih kmetijskih pridelkov oziroma živil. V ta namen načrtuje tudi uvedbo nove oznake »Made in EU« (proizvedeno v Evropski uniji), ki bi se povečala proizvodne standarde in zdravstveno neoporečnost hrane. Trenutno sta najpomembnejša zaščitni oznaki, ki jih je uvedla Unija, zaščitena označba porekla ZOP (italijansko DOP) ter zaščitena geografska oznaka ZGO (italijansko IGP). Ti dve oznaki zagotavljata potrošnikom visoko kakovost živil ter istočasno preprečujeta ponarejanje in goljufije na področju prehrane, ki so se v zadnjih letih močno razbohotile.

Levji delež pri certificiranju kakovosti prehranskih proizvodov imajo mediteranske države. Na prvem mestu je vse od uvedbe certificiranja kmetijskih pridelkov in živil Italija, ki krepko vodi na tej lestvici in ima certificiranih 172 proizvodov (113 ZOP in 59 ZGO), ki predstavljajo 21% celotne certificirane proizvodnje v Evropski uniji. Na drugem mestu je Francija s 159 priznanimi kmetijskimi pridelki (76 z označbo ZOP, 83 pa z ZGO). Tretje mesto pripada Španiji, kjer je certificiranih 117 živil (66 ZOP in 51 ZGO), četrto pa Portugalski (57 ZOP in 53 ZGO). Če temu dodamo še Grčijo z njenimi 63 ZOP in 23 ZGO, nas podatki o certificiranih pridelkih in živil kmalu prepričajo o premoči Sredozemlja, ki nudi s svojo bogato tradicijo in veliko raznolikostjo tri četrtine certificiranih živil, kar opravičuje razširjeno mnenje, da je mediteranska hrana izredno dobra in raznolika. Zato se je tak način prehranjevanja v zadnjih letih tudi zelo uveljavil v številnih evropskih državah in svetu.

Pa še podatek o vinih. Tudi pri teh je Italija izredno dobro zastopana v Evropski uniji s svojimi 357 vini, ki nosijo oznako kontroliranega porekla (DOC) in z 11 milijoni hektolitrov zajemajo 32% celotne italijanske vinske proizvodnje. Tudi ta podatek potrjuje, da stopa Italija s pospešenimi koraki po poti kakovosti, ki je najpomembnejši dejavnik za uspešno kmetijstvo. Res je tudi, da je bila za italijansko vinsko proizvodnjo takšna usmeritev nujna ob vse hujši konkurenci na mednarodnih trgih, kjer so po ugodnem razmerju cenakakovost vse bolj v ospredju vina iz Avstralije, Nove Zelandije in Južne Amerike, zlasti Čileja in Argentine.

NASVETI STROKOVNJAKA

Kolobarjenje in konsolidacija

Kolobarjenje in konsociacija sta dve stari, tradicionalni tehniki, ki jih v kmetijstvu verjetno človek uporablja, odkar sploh obstaja kmetijstvo. Z modernizacijo in intenzivnim gojenjem v prejšnjem stoletju so kmetovalci ti dve tehniki nekoliko opustili. V zadnjih letih, predvsem z širitvijo biološkega kmetovanja, sta se kolobarjenje in konsociacija spet začeli uveljavljati. Slednji dve tehniki od vselej uporabljamo tudi po majhnih, družinskih vrtovih. Zato ju je vredno opisati.

KOLOBARJENJE – To je stara, a vendar še vedno zelo dobra agronomska tehnika, katere namen je, da obdržimo ali celo izboljšamo rodovitnost zemlje in s tem proizvodnjo. Kolobarjenje pomeni, da gojimo v različnih letih različne povrtine na istem kosu zemlje. Če namreč na isti zemlji gojimo več let zaporedoma vedno isto kulturo, slednja rodi vse manj. Pojav imenujemo tudi »utrujenost tal«. Zakaj pride do tega, ni še povsem razkrito. Glavni razlogi so vsekakor, da enake rastline na isti zemlji stalno izkoriščajo vedno iste mineralne snovi. Zgleda tudi, da nekatere rastline izločajo določene snovi, ki zavirajo rast samim sebi. Obenem iste rastline raziskujejo vedno isti sloj tal. Če pa kolobarimo, imajo različne rastline različne korenine, zato različno rahljajo tla, kar zemlji dobro dene.

Če na nekem zemljišču več let zaporedoma gojimo vedno eno in isto rastlino, se njene bolezni in škodljivci iz leta v leto bolj razmnožijo. Zato s kolobarjenjem lahko zelo omejimo uporabo škroplil. To je verjetno največja pozitivna lastnost te agronomske tehnike. Prav tako v primeru kolobarjenja omejimo razmnoževanje plevelov.

Zelo malo je gojenih rastlin, ki dobro uspevajo, če jih prihodnje leto spet gojimo na istem mestu, a tudi te le ob dobri založenosti tal in v primeru odsotnosti bolezni. Prav tako rastline, ki spadajo v isto družino, naj si ne sledijo na istem mestu. Tako na primer naj si solatnice, v katero spadajo razne sorte solate in radiča ter cikorija, ne sledijo samim sebi, a niti ne rastlinam, ki spadajo v isto družino. Kapusnice naj si prav tako ne sledijo samim sebi. To velja tudi za plodovke, korenček, peteršilj, zeleno, grah in motovilec. Špinača naj si ne sledi sami sebi, ne blitvi. Rastline, ki spadajo v družino čebulnic, kot so česen, čebula in por naj si ne sledijo samim sebi, pa tudi ne krompirju ter repi. V primeru bolezni ali škodljivcev ne smemo gojiti prstnic na istem mestu vsaj 3 do 5 let, da se ne bi zopet okužile. Tako je tudi z jagodo, pa čeprav jo po navadi držimo na istem mestu 2-3 leta zaporedoma. Solata lahko sledi skoraj vsem kulturam. Krompir lahko gojimo zaporedoma, pa čeprav mu najraje zamenjamo mesto zaradi hroščev, saj slednji prezimijo v zemlji. Če krompir gojimo na kakem drugem mestu, bodo hrošči verjetno vseeno napadli krompir, vendar kasneje. Dober predhodnik za zeleno je špinača, za njo pa krompir.

Z vidika izkoriščanja tal lahko delimo rastline na tri glavne skupine: tiste, ki zemljo izčrpajo, kot na primer kapusnice in plodovke. V drugo skupino uvrščamo rastline, ki malo izčrpajo zemljo. To so solatnice, korenje, čebulnice, špinača in druge. V tretjo skupino uvrščamo stročnice, ki zemljo oboгатijo. Ker plodovke in kapusnice po navadi gnojimo s hlevskim gnojem, za njimi lahko sejemo rastline, ki malo iz-

črpajo zemljo. Opisane skupine naj si v kolobarju vrstijo.

Primer: prvo leto gojimo jajčevce in bučke, ki jih pognojimo. Naslednje leto gojimo radič, ki malo izčrpa zemljo, po tem isto leto fižol, ki zemljo oboгатi. Drugi primer: za dobro pogojenim krompirjem sejemo čebulo, solato ali špinačo, za tem pa sejemo grah.

KONSOCIACIJA – To je gojenje različnih rastlin na isti površini. Prvi kmetovalci so opazovali, kako razne spontane rastline rastejo skupaj v nekakem sožitju in ustvarjajo ugoden ambient za lasten razvoj. V preteklosti je bila konsociacija na široko uporabljena, saj je dajala družini različne pridelke na majem zemljišču in zato veliko hrane. Danes je konsociacija sicer malo uporabljena v večjih zelenjadnih vrtovih, in to iz praktičnih razlogov. Na malih, družinskih površinah pa se kar dobro obnese in je tudi precej razširjena. Dobro se obnese tudi v bioloških vrtovih.

Največji problem pri konsociaciji je, da moramo večino opravil izvajati ročno, saj imajo različne rastline različne potrebe po škropljenju, gojenju, obdelovanju in zalivanju.

Rastline, ki jih bomo gojili skupaj, moramo pravilno izbrati. Nekatera pravila so sledeča:

- Ne smemo gojiti skupaj rastlin, ki uporabljajo isti stratus zemlje, kot sta na primer krompir in čebula.

- V glavnem ni priporočljivo gojiti skupaj rastline, ki pripadajo isti družini, razen če imajo zelo podoben ciklus in način gojenja (na primer rdeči radič, eskarolka in endivija).

- Dobro se obnese skupno gojenje vrtnin, ki imajo kratek življenjski ciklus z rastlinami, ki imajo dolg življenjski ciklus, kot na primer špinača in grah.

- Dobro moramo izračunati gojitveno obdobje vsake zelenjadnice tako, da si druga drugi ne bi motili rast. Če na primer gojimo solato in paradižnik ali solato in grah skupaj, moramo izračunati tako, da poberemo solato, preden jo paradižnik ali grah preveč ne osenči.

- Pazimo, da ne gojimo skupaj vrtnini, ki zahtevata obe veliko gnojenja.

- Dobro je, da ena rastlina pripada v družino stročnic (grah, fižol), ki bogatijo zemljo z dušikom, da se od nje lahko okoristijo tudi rastline, ki rastejo v bližini. Raziskave so pokazale, da so nekatere vrtnine, kot česen, čebula ali por malo primerne za gojenje v bližini stročnic.

Ko gojimo različne vrtnine skupaj, jih gojimo v vrstah. Lahko gojimo na sredi gredice vrtnin, ki ima daljši življenjski ciklus, okrog nje pa vrtnine, ki se hitreje razvijejo (korenje in solata).

Bolje je vsekakor, da ne gojimo skupaj sledeče kulture: fižol s čebulo ali porom, solato s peteršiljem, paradižnik s krompirjem, fižol z graham, paradižnik z graham, čebulo s kapusnicami.

Sploh ni priporočljivo, da gojimo zelenjadnice skupaj s sadnimi drevesi, oljkami ali trtami. Sadno drevje, oljke, posebno pa trte škropimo, zato je zelo težko zaščititi zelenjadnice pred škroplili. Drugi razlog je tudi, da ostanejo zelenjadnice v senci in posebno na solatnice ter ostale listnate zelenjadnice senca negativno vpliva, saj se nitrati kopičijo v listih. Zelenjadnice obenem večkrat pogosto pobiramo, zato je lahko problem, ko moramo pobirati takoj po kakem škropljenju.

Magda Šturman

ZAGREB - Jutri obisk italijanskega zunanjega ministra Frattinija

Italija računa na vstop Hrvaške v EU pred koncem leta 2010

Šef italijanske diplomacije se bo v Pulju srečal z italijansko manjšino

ZAGREB - Jutrišnji obisk italijanskega zunanjega ministra Franca Frattinija v Zagrebu prihaja v zelo delikatnem momentu približevanja Hrvaške Evropski uniji. To bo glavna tema pogovorov med Frattinijem, predsednikom hrvaške vlade Ivom Sanaderjem in hrvaškim predsednikom Stipetom Mesićem, ki bodo vsekakor obravnavali tudi dvostranska vprašanja med državama. Frattini in Sanader bosta med drugim podpisala memorandum o sodelovanju, podobno tistemu, ki ga je leta 2007 Italija s takratno levosredninsko vlado Romana Prodijsa podpisala s Slovenijo. Končno bo v Zagrebu in kasneje v Pulju (Frattini bo v Istri gost tamkajšnjih Italijanov) govor tudi o položaju italijanske narodne skupnosti na Hrvaškem.

Frattini je pred obiskom večkrat podčrtal, da si Italija želi čimprej vstop Hrvaške v Evropsko unijo. Pristopna pogajanja naj bi se končala konec tega leta, zato Rim računa, da bo Hrvaška postala polnopravna članica EU pred koncem leta 2010. S tem v zvezi bo najbrž vodja italijanske diplomacije ponudil Hrvaški razpoložljivost Italije za posredovanje v mejnem sporu s Slovenijo, čeprav - podčrtujejo v Rimu - mora o tem glavno besedo imeti Bruselj.

Italija je največji trgovinski partner Hrvaške (letna blagovna izmenjava med državama znaša več kot 4 milijarde evrov), zato ima ves interes za čimprejšnji vstop Zagreba v Unijo. Bilateralne odnose med državama naj bi še dodatno okrepil zgoraj omenjeni memorandum, ki ga bo Frattini podpisal s Sanaderjem. Po zgledu italijansko-slovenskih odnosov naj bi ustanovili medvladno koordinacijo.

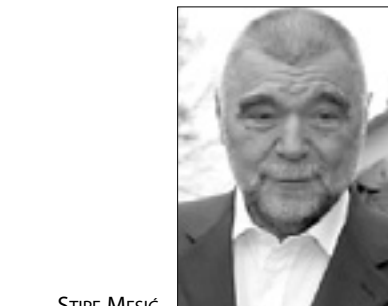
Vodja italijanske diplomacije je prepričan, da bo obisk v Pulju potrdil zanimanje matične države do tamkajšnje italijanske manjšine. Njeni predstavniki si veliko obetajo od srečanja s Frattinijem, ki - tako upajo - bo tudi spregovoril o italijanskem

FRANCO FRATTINI

financiranju manjšinskih kulturnih dejavnosti. Rimski parlament je namreč tik pred koncem leta znatno krčil državne finančne podpore Italijanom v Istri in na Reki. Podobno je storil tudi s slovensko manjšino.

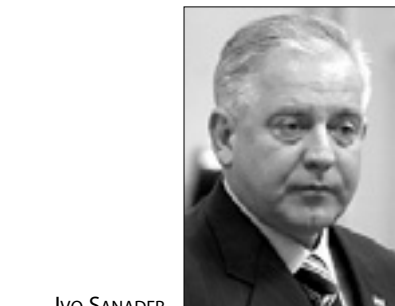
Na uradnem seznamu vprašanj, ki bodo v središču pozornosti jutrišnjih srečanj, ni načrta za pravno srečanje predsednikov Italije, Slovenije in Hrvaške ter tudi ne t.i. ezuskega

STIPE MESIĆ

vprašanja. Tako ali drugače pa se bo o teh zadevah skoraj gotovo govorilo, tudi zato, ker sta Rim in Zagreb svojčas ustanovili posebno strokovno komisijo za ezusko premoženje. Komisija je bila sicer formalno umeščena, ni pa še začela delovati.

Da bi se to zgodilo po jutrišnjem obisku Frattinija v Zagrebu in Pulju si želi Renzo Codarin, predsednik Zveze združenj ezuskih organizacij. Co-

IVO SANADER

darin, ki velja za zmerne predstavnik istrskih beguncev, pozdravlja Frattinijev obisk, od katerega pričakuje konkretne rezultate. Prepričan je, da bodo še boljši odnosi med državama prispevali tudi k reševanju ezuskih vprašanj. Codarin si končno tudi želi, da bo Frattini, ki je že v dobrih odnosih s Sanaderjem, vzpostavil dobre odnose še s hrvaškim predsednikom Mesićem.

TRST - Stališča nekdanjega veleposlanika Sergia Romana

»Spravna romanja ne sodijo v resnično evropsko diplomacijo«

TRST - S stališčem slovenskega predsednika Danila Türka o tem, da pravno srečanje ni potrebno, saj sta tako Italija kakor Slovenija že v Evropski uniji, se v pogovoru za tržaški italijanski dnevnik strinja vidni italijanski diplomat in kolumnist Sergio Romano, ki meni, da ni potrebno, da države medsebojno prosijo odpustitve. Dejstvo, da je usoda teh držav, da se prej ali slej srečajo znotraj iste organizacije, pomeni po Romano-vem mnenju, da imajo podobne značilnosti ne glede na njihovo preteklost, zato »ta romanja ne spadajo v resnično diplomacijo«. Romano velja za enega boljših italijanskih poznavalcev razmer v

BIVŠI
VELEPOSLANIK
SERGIO ROMANO

KROMA

srednji in vzhodni Evropi, dobro pa je seznanjen tudi s položajem na Tržaškem ter v našem širšem prostoru.

Drugo pa je slovenski veto na vstop Hrvaške v Evropsko unijo zaradi mejnih sporov, kar pa, opozarja

diplomata, nima nobene zveze s preteklostjo: »Tudi Francija je dolgo časa nasprotovala vstopu Španije v takratno Evropsko skupnost predvsem iz razlogov, vezanih na ribiško floto in na pomorska vprašanja. Vendar so se potem o tistih vprašanjih pogajali in jih rešili. In prav je, da pride do pogajanj o pomorskih vprašanjih tudi med Slovenijo in Hrvaško in da se vse reši bilateralno, preden se problem predstavi EU, vendar je to samo politično vprašanje med državama, ki lahko imata različne interese, vendar če obstaja volja po rešitvi, se najde tudi kompromis,« je prepričan Romano v včerajšnjem intervjuju za Piccolo.

KOPER - Izjava poslanca SD Luke Jurija

»Tržaški neofašizem izgubil vlak zgodovine«

KOPER - »Tržaški nacionalist Roberto Menia je spet izgubil priložnost, da bi bil tiho,« tako začenja svoje sporočilo za javnost Luka Juri, poslanec stranke Socialnih demokratov (SD) v slovenskem parlamentu. Pred dnevi je namreč predsednik Republike Slovenije Danilo Türk javno ocenil zamisli o pravih dejanjih med Slovenijo, Hrvaško in Italijo in jih opredelil - kot je po mojem mnenju tudi prav - kot nepotrebne, meni Juri.

»Slovenija in Italija sta namreč članici Evropske unije, ki je največji in najuspešnejši projekt sprave v zgodovini Evrope. Med Slovenijo in Hrvaško pa ni zgodovinske dediščine, ki bi zahtevala dodatna državniška pravna dejanja,« je dejal Türk in s tem zaprl nepotrebno polemiko, ki med prijateljskimi državami skuša vsiliti občutek, da so med njimi ostale nerazčiščene zgodovinske zamere.

In glej, spet se je oglasil tisti, ki je še pred leti v Kopru vihral z italijansko zastavo in ob tej priložnosti zahteval priključitev Istre Italiji. Tako pa je le pokazal, da medtem, ko so med državami zadeve razčiščene, v glavah nekaterih še vedno niso. Zanimivo, da Menia ocenjuje, da je Italija s fašizmom razčistila. Že samo dejstvo, da na mestu državnega sekretarja v italijanski vladi sedi zna-

POSLANEC SD
LUKA JURI

ni tržaški neofašist, priča, da temu še ni tako, piše poslanec Juri v svojem sporočilu.

»Razumem, da se je po vstopu Slovenije v Evropsko unijo tržaški neofašizem zavedal, da je zamudil vlak zgodovine in ostal na okopih druge svetovne vojne. Svet se odpira, čedalje manj je pomembno od kod prihajaš in čedalje več koliko znaš in koliko si sposoben, neofašizem pa bi še vedno rad razpravljal o polpretekli zgodovini. Za nas, novo generacijo, ni kaj razpravljati. Vojna je bila, grozote so se dogajale na obeh straneh, tako med njo, kot prej, kot tudi neposredno potem. Za te sta odgovorna tudi fašizem in komunizem, najbolje kar lahko mi naredimo pa je, da si obljubimo, da se kaj takega na naši skupni evropski zemlji ne bo nikoli več zgodilo,« je v včerajšnji izjavi napisal še zastopnik stranke Socialnih demokratov iz Kopa.

SSK

Tondov dekret omejuje pravice

TRST - Tondov dekret o vidni dvojezičnosti dodatno omejuje pravice, ki jih predvideva zaščitni zakon v zvezi z vidno dvojezičnostjo. V nasprotju z 10. členom zaščitnega zakona ne določa le občin ali njihovih delov, kjer naj bi se izvajala vidna dvojezičnost, pač pa za vsako posamezno občino tudi določa katere pravice iz zaščitnega zakona naj bi se izvajale in katere ne. Takšno dodatno omejevanje pravic za manjšino ni sprejemljivo in je tudi nezakonito.

To stališče je SSK zavzela na zadnjem deželnem tajnistvu stranke, ki se je sestalo takoj po novem letu.

Potrebna je torej ustrezna reakcija, predvsem v Paritetnem odboru, za katerega bo SSK pripravila ustrezno politično in pravno stališče. Predsednika Brezigarja pa SSK vabi, da ga skliče čim prej. Obstaja tudi možnost pritožbe na Deželno upravno sodišče za tiste dele dekreta, ki v nekaterih občinah protizakonito omejujejo izvajanje nekaterih pravic v zvezi z vidno dvojezičnostjo.

Nadalje je deželno vodstvo SSK razpravljalo o bodočih upravnih volitvah, ki zadevajo številne slovenske občine. Slovenska stranka meni, da je predlog o skupnem upravljanju teh občin, ki je že bil iznešen na zadnjem deželnem kongresu SSK, najboljši način za doseg uspešnih upravnih rezultatov naših občin v korist njihovih občanov. Izkušnja iz Repentabra bi zato veljala razširiti tudi na ostale slovenske občine na Tržaškem in Goriškem. Takšna izbira bi bila tudi najbolj v skladu s federativnim dogovorom, ki ga je SSK sklenila z Demokratsko stranko ob zadnjih deželnih volitvah. Pokrajinski in občinski organi stranke bodo torej v naslednjih tednih sprožili vrsto srečanj v posameznih občinah, tako da bi se zlasti s predstavniki Demokratske stranke in ostalimi političnimi partnerji v teh občinah dogovorili za način skupnega upravljanja.

Deželno vodstvo SSK je nadalje še pozdravilo dejstvo, da se je Republika Slovenija močno angažirala ob hudem pritisku, ki ga je naša manjšina doživela v zadnjem času, še zlasti glede krčenja finančnih sredstev. Slovenska stranka izraža upanje, da bodo te aktivnosti naše matične države tudi prinesle kakšne rezultate, ki jih pa žal doslej še ni bilo.

KOROŠKA

Tragična smrt 13-letnega smučarja

CELOVEC - V trčenju na eni izmed smučarskih prog v smučarskem središču Bad Kleinkirchheimu na avstrijskem Koroškem je včeraj dopoldne umrl 13-letni smučar iz Slovenije. Deček je trčil s prav tako 13-letnim prijateljem.

Po poročanju avstrijske državne radiotelevizije ORF naj bi deček, ki naj bi bil doma iz Iga pri Ljubljani, umrl zaradi zloma tilnika. Njegov prijatelj je bil v smučarski nesreči huje poškodovan in so ga prepeljali v bolnišnico v Celovec. Dečka naj med nesrečo ne bi nosila čelad.

Kot navaja avstrijska tiskovna agencija APA, okoli dejanskega poteka nesreče vlada velika nejasnost. Družini obeh dečkov naj bi se v Bad Kleinkirchheimu mudili na enodnevem smučanju. (STA)

SLOVENIJA - Turistični podatki

Italijani zelo radi obiščejo Ljubljano

LJUBLJANA - V prvih devetih mesecih lani je v Ljubljano prispelo največ Italijanov (27.525), sledijo Nemci (22.996), Britanci (22.270), Francozi (16.340) ter na petem mestu Američani. Po nočitvah so v devetih mesecih na prvem mestu Britanci, ki so ustvarili 47.468 nočitev, torej so v povprečju v Ljubljani prespali več kot dve noči. Britancem sledijo Italijani s 46.711 nočitvami, Nemci s 45.437 nočitvami, Francozi (31.549 nočitev) in na petem mestu Španci (27.201 nočitev), so danes sporočili z Zavoda za turizem Ljubljana.

V približno 80 odstotkih nasta-

nitvenih zmogljivosti v Ljubljani, za katere Turistično informacijski center Ljubljana dnevno vodi evidence zasedenosti, so v celotnem lanskem letu zabeležili 634.313 nočitev, kar je 2,3 odstotka več kot v letu prej.

Organiziran ogled mesta je lani naročilo 2075 skupin, kar je 12 odstotkov več kot leto prej. Lani je bilo obenem prodanih 1748 turističnih kartic, kar je za 14 odstotkov več kot v letu 2007.

Ljubljano je s pomočjo zavoda obiskalo 624 organizatorjev potovanj (tour operaterji) ter 56 študentov turizma s celega sveta.

Glavna direkcija za kmetijske, naravne, gozdne vire in gorske predele
Služba za splošne, upravne zadeve in evropsko politiko
Program razvoja podeželja 2007-2013

ODPRTJE ROKOV ZA PREDSTAVITEV PROŠENJ

V skladu z odlokom št. 3450 z dne 30. decembra 2008, ki bo objavljen v deželnem Uradnem listu FJK (B.U.R.), obveščamo, da so odprti roki za predstavitev prošenj za pomoč za individualni pristop (izdane v informatični obliki in predstavljene v papirni obliki) od 2. januarja do 15. februarja 2009, ki se nanašajo na sledeče ukrepe:

Ukrep 132 – Sodelovanje kmetijskih proizvajalcev v shemah kakovosti hrane. Leto 2009

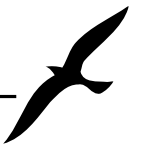
Razpis je na voljo na spletni strani <http://www.regione.fvg.it> pod sekcijo „economia e impresa“, področje „agricoltura“.

Prošnje treba predstaviti na Deželno agencijo za razvoj podeželja:

Agenzia regionale per lo sviluppo rurale - ERSA, Servizio divulgazione, assistenza tecnica e promozione.

Via Carso, 3, località Scodovacca, Cervignano del Friuli (Ud).

Direktor službe
Organ upravljanja PSR-ja
dr. Serena Cutrano

UKRAJINA - Težavno dogovarjanje za premostitev energetske krize

Pretok ruskega plina bodo nadzorovali opazovalci EU

Ruski premier Putin vsekakor ne verjame obljubam ukrajinske vlade

MOSKVA - Ruski premier Vladimir Putin je ob začetku včerajšnjih pogovorov s predsedujočim EU, češkim premierom Mirekom Topolanekom, posvaril, da se plinska kriza, ki je zaradi rusko-ukrajinskega spora prizadela več evropskih držav, kljub vsem prizadevanjem za njeno rešitev slabša. »Ukrajinsko politično vodstvo poslabšuje razmere,« je zardil. Ruski premier, ki ga na srečanju s Topolanekom spremljajo njegov namestnik Igor Sečin, prvi mož ruskega plinskega monopolista Gazproma Aleksej Miller in minister za energetiko Sergej Šmatko, je tako dejal, da je Kijev s svojim delovanjem povzročil »plinsko blokado« Evrope.

Rusija in Ukrajina sta se tudi ob začetku letošnjega leta sprli glede cene plina, ki ga Gazprom dobavlja ruski zahodni sosed. Rusija od Ukrajine zahteva plačilo plina po višji ceni kot doslej oz. po ceni, ki je bližje tržni, Kijev pa od Moskve zahteva več denarja za uporabo tranzitnih plinovodov. Rusija je zato 1. januarja Ukrajini prenehala dobavljati plin, ruski plin pa je nato sredi tega tedna prenehal teči tudi v ostale evropske države.

Strani se medsebojno obtožujeta, katera je kriva za popolno prekinitev dobav plina prek Ukrajine. Po ruskih trditvah je Ukrajina zaprla pipe na vseh štirih tranzitnih plinovodih, kar je onemogočilo preskrbo ostale Evrope s plinom, medtem ko je iz Ukrajine slišati očitke, da je Rusija brez opozorila prekinila pošiljke plina prek njenega ozemlja.

Energetska kriza, ki jo je povzročila ustavitev dobave ruskega plina, je močno prizadela številne države. Posledice so najbolj občutile države v jugovzhodni Evropi, ki zemeljski plin dobivajo skoraj izključno iz Rusije. S prekinitvijo oz. močnim zmanjšanjem dobav ruskega plina so se soočile tudi članice EU Bolgarija, Romunija, Slovaška, Madžarska, Češka, Avstrija, Slovenija, Nemčija, Italija in tudi Francija.

Rusija in Ukrajina sta se po posredovanju v petek ustno dogovorili, da bosta opazovalcem - Rusija ukrajinskim, Ukrajina pa ruskim - na svojem ozemlju dovolili dostop do objektov za tranzit plina, da bi ti tako preverjali pretok plina, vendar nista podpisali nobenega sporazuma. Obenem naj bi pretok plina nadzorovali tudi neodvisni opazovalci EU.

»Upamo, da boste prepričali ukrajinsko stran, naj podpiše sporazum,« je včeraj Topolaneku dejal Putin, ki mu je obenem obljubil, da si bo Rusija še naprej prizadevala za rešitev krize. (STA)

Ruski premier Vladimir Putin je, kljub načelnemu sporazumu z Ukrajino, prepričan, da se bo t.i. plinska kriza najbrž še poslabšala

ANSA

ITALIJA - »Za polemike so vsega krivi novinarji«

Berlusconi je zanikal vsa nesoglasja s Severno ligo

RIM - Vsega so spet krivi časopisi in novinarji. Na polemiko o plačevanju dovoljenja za bivanje v Italiji, ki naj bi ga obvezno plačevali priseljenci, se odzval tudi predsednik vlade Silvio Berlusconi. Med včerajšnjim volilnim shodom na Sardiniji, kjer bodo februarja deželne volitve, je javna občila obtožil, da »tudi tokrat, tako kot pogosto, širijo napačne informacije«. Nanašal se je na (spodleteli) poskus Severne lige, ki ga je v petek javno ožigosal predsednik poslanske zbornice Gianfranco Fini. Berlusconi je dejal, »da je vlada že od začetka bila proti amandmaju Severne Lige«. »To je bil predlog, ki ni bil pripravljen za vladno mizo,« je dodal premier, ki ne vidi nobenih težav v odnosih s Severno ligo. Tudi za »širjenje teh neresnic« je na Sardiniji obtožil novinarje.

Kot smo poročali, je stranka

SILVIO BERLUSCONI

Umberta Bossija predlagala plačevanje izdaje in podaljševanja dovoljenj za bivanje za tujce iz držav, ki niso članice EU. Vlada je amandma, po katerem bi dovoljenje za bivanje tujce stalo 50 evrov, zavrnila, je včeraj zatrdil ministrski predsednik. Severna liga je tudi predlagala polog v višini 10.000 evrov za vse tujce, ki v Italiji želijo odpreti podjetje. Amandma, ki je del anti-kriznega zakonskega odloka, je že naletel na ostre kritike.

UMBERTO BOSSI

Predstavnik Severne lige Claudio D'Amico je Finijeve navedbe včeraj zanikal in pojasnil, da je stranka s predlogom želela razbremeniti davkoplačevalce, ki plačujejo visoke stroške nezakonitega priseljevanja. »Ker stroški urejanja priseljevanja padajo na rame vseh državljanov, ocenjujemo, da bi tudi priseljenci morali prispevati majhen delež k tem stroškom, ki jih neposredno zadevajo,« je dejal D'Amico.

V Srbiji lepijo tiralice za Mladićem in Hadžićem

BEOGRAD - Na policijskih postajah po vsej Srbiji danes lepijo tiralice s fotografijami obtožencev haškega Mednarodnega sodišča za vojne zločine na območju nekdanjega Jugoslavije Ratka Mladića in Gorana Hadžića. Na tiralicah je navedena tudi nagrada za ubežnika in številka telefona, na katero je mogoče podati informacije o njiju. Predsednik srbskega nacionalnega sveta za sodelovanje s haškim sodiščem Rasim Ljajić je ob tem za srbsko tiskovno agencijo Tanjug povedal, da je za informacije o tem, kje se nahaja nekdanji vojaški vodja bosanskih Srbov Mladić, predvidena nagrada v višini milijon evrov.

Za informacije o nekdanjem vodji samooklicane Republike Srbske krajine na Hrvaškem Hadžiću pa je predvidenih 250.000 evrov nagrade. Pri obeh nagradah gre za neto zneske.

Po navedbah Ljajića bodo plakati s tiralicama objavljeni na vseh vidnih mestih na policijskih postajah v Srbiji, na njih pa je tudi številka telefona 9191, na katero je mogoče javiti informacije o Mladiću in Hadžiću, ki sta še edina preostala haška obtoženca na begu.

Na Hrvaškem ustavili dobavo plina industriji

ZAGREB - V skladu z odločitvijo hrvaških oblasti je hrvaški distributer zemeljskega plina Plinacro danes ob osmi uri zjutraj ustavil dobavo plina vsem odjemalcem, razen t.i. zaščitnim porabnikom, med katere spadajo gospodinjstva, bolnišnice, šole, vrtci in ostale ustanove javnega značaja. Zaradi najnovejših ukrepov je tako prizadetih okoli 900 odjemalcev. Z ministrstva za gospodarstvo, delo in podjetništvo, ki je pristojno tudi za energetiko, so po poročanju hrvaške tiskovne agencije Hina sporočili, da so bili v tak ukrep prisiljeni zaradi tega, ker so izjemno nizke temperature v zadnjih dneh povzročile izrazito povečanje porabe plina in tako vplivale na tehnično ravnotežje sistema distribucije plina, obenem pa se določeni odjemalci plina niso držali predpisanih omejitev. Samo v Zagrebu se je tako poraba povečala za deset odstotkov.

Izvajanje teh ukrepov je po navedbah ministrstva »nujnega pomena za hitro stabilizacijo sistema in nadaljevanje nemotene oskrbe omenjenih zaščitnih porabnikov«. Pri izvajanju ukrepov bodo sicer oblasti posebno pozornost namenile odjemalcem, kjer bi prekinitev oskrbe lahko povzročila tehnično škodo, oz. bo oskrba zmanjšana na tehnološki minimum.

GAZA - Od začetka vojne je bilo ubitih že več kot 800 Palestincev

Izraelska vojska namerava še okrepiti vojaško ofenzivo

Množični protesti proti Tel Avivu v mnogih evropskih mestih

Nesrečni prebivalci Gaze si med kratkotrajnim premirjem prizadevajo za preživetje

ANSA

GAZA - Izraelska letala so včeraj na območje Gaze odvrгла letake, na katerih prebivalce obveščajo, da nameravajo zaostriti že več kot dva tedna trajajočo vojaško ofenzivo. Izraelska vojska je odvržene letake označila kot »splošno svarilo«. Ti prebivalce obveščajo, da Izrael pripravlja »novo etapo boja proti terorizmu« ter da bo »zaostril« operacijo, ki je doslej med Palestinci terjala več kot 800 mrtvih.

V izraelskem ognju v mestu Džabalija na severu Gaze je bilo medtem včeraj ubitih osem članov palestinske družine, med njimi 12-letnik. Še šest članov iste družine je bilo ranjenih, so sporočili zdravniški viri. V prek 40 napadih, ki jih je izraelska vojska v noči na soboto in včeraj izvedla na cilje v Gazi, je bilo po navedbah palestinskih reševalnih služb skupaj ubitih najmanj 22 ljudi.

Od začetka izraelske ofenzive 27. decembra je bilo ubitih že najmanj 821 ljudi, med njimi 235 otrok, 93 žensk in 12 zdravnikov. Še 3350 ljudi je bilo ranjenih. Izrael naj bi sicer tudi včeraj za tri ure prekinil napade na Gazo in tako prebivalcem omogočil, da obnovijo zaloge. Kot je povedal predstavnik izraelske vojske Peter Lerner, bodo lahko v tem času tudi človekoljubne organizacije razdelile hrano prebivalcem, zdravniki pa bodo lahko prišli do žrtev na območjih spopadov. Človekoljubne organizacije so sicer že dale vedeti, da tri ure ne zadostujejo, da pa bodo kljub temu poskušale pomagati čim večjemu številu ljudi.

V mnogih evropskih mestih so bili medtem tudi včeraj protesti proti izraelski ofenzivi na območju Gaze. V nemških mestih se je zbralo več kot 20.000 ljudi, več tisoč se jih je zbralo tudi v skandinavskih mestih, okoli 100.000 protestnikov pa v Londonu. V Milanu so nekateri protestniki nosili tudi zastave Hamas, kar je ustvarilo napetosti med demonstranti. V Carigradu so medtem izraelske napade obsodile soproge voditeljev muslimanskih držav. (STA)

VREMENSKA SLIKA

Temperature zraka so bile izmerjene včeraj ob 7 in 13 uri.

Območje visokega zračnega pritiska, ki je prisotno nad srednjo Evropo, bo zajelo tudi severovzhodno Italijo z višinskim sorazmerno suhim in toplim zrakom, ki omogoča pogoje termične inverzije, predvsem v alpskih dolinah.

Nad južno polovico Evrope je območje visokega zračnega pritiska. Nad nami je temperaturna inverzija, v višinah priteka razmeroma tople in suhe zrak.

DOLŽINA DNEVA

Sonce vzhaja ob 7.44 in zahaja ob 16.42
Dolžina dneva 8.58

LUNINE MENE

Luna vzhaja ob 17.13 in zahaja ob 8.04

PLIMOVANJE

Danes: ob 4.02 najnižje -12 cm, ob 9.36 najvišje 51 cm, ob 16.24 najnižje -74 cm, ob 23.20 najvišje 41 cm.
Jutri: ob 4.46 najnižje -13 cm, ob 10.16 najvišje 47 cm, ob 17.00 najnižje -71 cm, ob 23.59 najvišje 42 cm.

BIOPROGNOZA

Vremenski vpliv na splošno počutje in razpoloženje ljudi bo ugoden in ob sončnem vremenu tudi vzpodbuden. Po nižinah v celinskem delu države bodo pri najbolj občutljivih zjutraj možne manjše težave.

MORJE

Morje razgibano, temperatura morja 9,2 stopinje C.

SNEŽNE RAZMERE (v cm)	
Kanin.....	560
Vogel.....	250
Kranjska Gora.....	100
Krvavec.....	195
Cerkno.....	150
Rogla.....	110
Mariborsko Pohorje.....	80
Cvetta.....	200
Piancavallo.....	250
Forni di Sopra.....	200
Zoncolan.....	250
Trbiž.....	270
Na Zbleh.....	400
Mokrine.....	260
Podkloster.....	200
Bad Kleinkirchheim.....	180

Vremenska napoved Hidrometeorološkega zavoda R. Slovenije in deželne meteorološke opazovalnice ARPA OSMER

NAPOVED ZA DANES

Nad vso deželo bo jasno do zmerno oblačno, ob obali bo pihala zmerna burja. V nižavju bo močna termična sprememba ter v gorah ponoči termična inverzija, predvsem v dolinah pod 800-900m nadmorske višine. Zjutraj in ponoči bo na dnu trbiške doline možen pojav megle.

Jasno bo, ponekod po nižinah osrednje in vzhodne Slovenije bo zjutraj in dopoldne megla ali nizka oblačnost, ki se lahko ponekod zadrži večino dneva. Na Primorskem bo pihala šibka do zmerna burja. Najnižje jutranje temperature bodo od -8 do -15, na Primorskem od 0 do -4, najvišje dnevne od -5 do -1, na Primorskem od 3 do 7 stopinj C.

NAPOVED ZA JUTRI

Nad vso deželo bo jasno do zmerno oblačno. V nižavju bo močna termična sprememba ter termična inverzija v gorah ponoči, predvsem v dolinah pod 800-900m nadmorske višine. Zjutraj in ponoči bo na dnu trbiške doline možen pojav megle.

Jutri in v torek bo precej jasno, zjutraj in dopoldne bo ponekod po nižinah megla ali nizka oblačnost. Burja bo v ponedeljek ponehala.

DOPIS IZ PARIZA

Naš odnos do drug(ačn)ih

V umetnem jezeru Villette, na severu Pariza, je zasedrana peniche Anako. Plovilo je sedež organizacije, ki nudi raznolik program od razstav do predavanj, ki zadevajo različne etnije. December je bil posvečen Tibetu, trenutno je v pripravi program o ljudstvih jugovzhodne Azije. Anako je postal simbol kultur, ki izumirajo. Peniche je poimenovana po enem zadnjih vodij amazonskega ljudstva, kateremu kot mnogim drugim grozi izginotje. Dandanes je veliko postavitev, ki zadevajo druge etnije, v Parizu in drugih velenostih je tega na pretek in gotovo nam vse to pomaga pri širjenju naše splošne kulture. Toda kakšen je naš odnos do teh etnij? Glede na to, da sta multikulturalnost in multietničnost na dnevnem redu, ali to tudi pomeni globlje poznavanje in reševanje problemov?

Mnoge postavitve predstavijo predvsem »folkloro« in vse skupaj se zreducira na muzealije: predstave »drug(ačn)ih« se še držijo Roussejevega »dobrega divjaka« in na zatožno klop sta postavljena napredek

Mnoga amazonska ljudstva umirajo, ker uničujemo njihov habitat, ki pa je za vse nas pomemben. In mnogi umirajo, ker jih enostavno pobijajo. Imamo določena ljudstva radi le kot muzealije? So nam drug(ačn) pri srcu le kot sezonska tema? In dalje. V Parizu, kjer je toliko razstav glede vsega, nisem zasledila velikih postavitev o Romih, niti septembra 2008, ko je potekala njim posvečena prva konferenca Evropske unije. Izgleda, da slednji šarmirajo le v filmih Emirja Kusturice. V realnosti ciganov ne maramo, ne maramo tistih, ki prosjajo na ulici in ne vprašamo se, zakaj to delajo. Naj-

Péniche ANAKO

<http://peniche.anako.com>

EXPOSITIONS
FESTIVALS
CINÉ - DÉBAT
CONFÉRENCES
MUSIQUES DU MONDE

DOCU - JEUNESSE
DOC - ETHNO
CONCERTS
CAFÉ LITTÉRAIRE
BAR MULTIMÉDIA

čiti. Zakaj ne gredo v šolo? Ker jim to onemogoča začaran krog birokracije in ignorance. Tu ne gre za gene. In dalje. V zadnjih časih (letih) nisem zasledila kaj velikih postavitev, posvečenih palestinskemu narodu, čeprav je to že dolgo pereč problem in čeprav je splošno poznavanje o tem pomanjkljivo, večkrat omejeno na legende in simbole. Kako in zakaj je nastal Izrael, sionizem, od kdaj so tam arabski, kdaj je nastalo sovraštvo... Ljudje v Gazi živijo v hudem pomanjkanju že leta; nekateri menijo, da je to nujno zlo, saj so si izbrali teroriste za vodje. Tu se moremo vprašati, zakaj je prišlo do te izbire in kakorkoli ne moremo mimo dejstva, da tam umirajo ljudje. Situacija gotovo ni enostavna, toda kaj se je do danes naredilo, da bi se našla rešitev?

Določene krize so pokazale, da ko se hoče, je rešitev možna.

Jana Radović

DUNAJ

Letošnje leto posvečeno Josephu Haydnu

DUNAJ - V letošnjem letu, ki so ga Avstrijci poimenovali Haydnovo leto, saj mineva 200 let od smrti enega največjih skladateljev, klasicista, očeta simfonije in godalnega kvarteta Josepha Haydna, na Dunaju napovedujejo vrsto dogodkov v počastitev jubileja, so sporočili iz agencije za stike z mestom Dunaj ComPress-PR. Tako bodo 29. januarja v hiši, kjer je Haydn preživel zadnjih dvanajst let svojega življenja, odprli razstavo Haydnova zadnja leta. V hiši, ki je že od leta 1904 muzej, sta nastali Haydnovi najbolj znani deli Letni časi in Stvarjenje. Na razstavi, ki bo odprta do 31. maja, bodo predstavljeni dokumenti, pohištvo in glasbeni instrumenti.

Še do 1. februarja bo v Nacionalni knjižnici na Dunaju razstavljena zbirka redkih rokopisov in notnih zapisov. V središču razstave je avtograf dela »Kaiserhymne«, ki je bilo podlaga za nemško nacionalno himno. Tudi v Hiši glasbe (Haus der Musik) se bodo v letošnjem letu posvetili predvsem Haydnu.

Od aprila do oktobra bo na notranjem dvorišču muzeja na ogled posebna razstava, ki bo predstavila delo enega najbolj produktivnih skladateljev, ki je napisal več kot 1200 del, med njimi 107 simfonij in 24 oper. Vsako soboto ob 15. uri od junija do konca avgusta bodo na notranjem dvorišču potekali koncerti Haydnove glasbe, ki jo bo izvajal kvartet Wiener Imperial Quartett.

V Mozartovi hiši pripravljajo razstave in serijo koncertov z naslovom »Mozart, Haydn in sodobniki«, pri čemer bo poudarek na Haydnovem odnosu do Dunaja. Razstavljeni bodo rokopisi in originalni dokumenti.

Od januarja do junija bo povsem v znamenju Haydna tudi dunajski Konzerthaus. Ljubitelji glasbe bodo lahko kar 50 večerov obiskovali koncerte godalnih kvartetov, klavirske in zborovske glasbe ter Haydnovih simfonij.